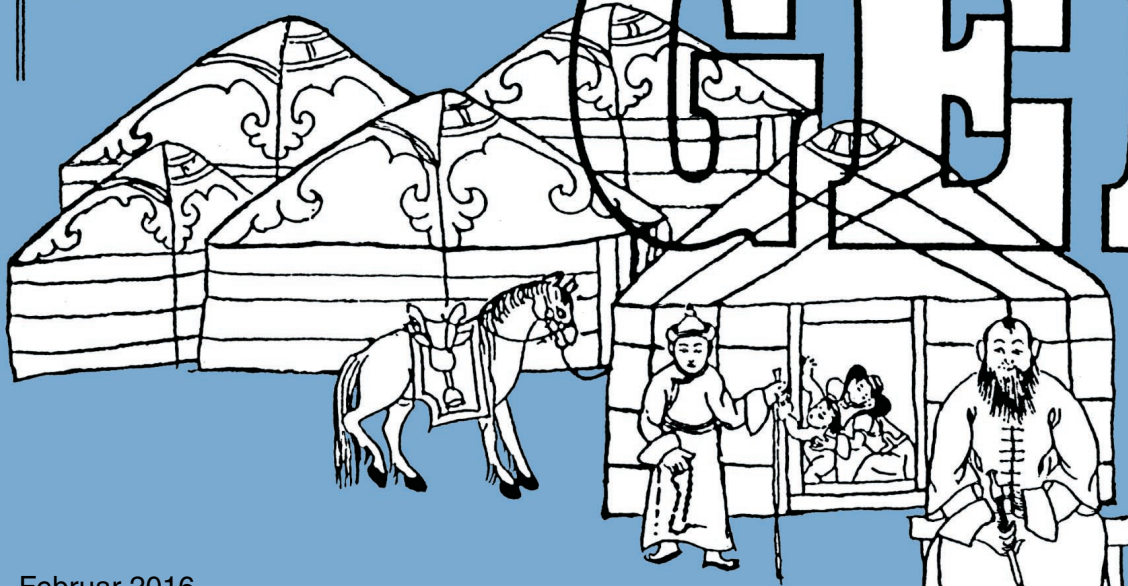

GER

94

Februar 2016

Dansk Mongolsk Selskab

Ger 94

27. årgang – februar 2016

ISSN 0905-9504

Ger er medlemsblad for Dansk Mongolsk Selskab. Bladet udkommer februar, maj, august, november.

Redaktion:

Rolf Gilberg (ansvarshav.)
Jan Koed – jk@cadaid.dk
Bulgan Njama

Tryk: Green Graphic ApS**Oplag:** 250 eks.

Oplysninger om adresseændringer og evt. leveringsproblemer meddeles til kassereren.

Formål:

- (a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområder i Mongoliet, Kina og Rusland,
(b) at udgive skrifter om mongolerne,
(c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold,
(d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne og
(e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

Dansk Mongolsk Selskab**Æresmedlemmer:**

HKH Kronprins Frederik
Søren Haslund-Christensen

Bestyrelse:

Ann Fenger Benwell
Elisabeth Victoria Friis
Anita Garbers
Rolf Gilberg (formand)
Bettina Gram
Lars Højer
Jan Koed (kasserer)
Bulgan Njama
Morten Axel Pedersen (sup.)
Leif F. Petersen (sup.)
Henrik Bo Thrane (sekretær)

Internet:

www.danskmongolskselskab.dk

Girokonto: (1551) 784-1582
SWIFT-BIC: DABADKKK
IBAN: DK26 3000 0007 8415 82

Selskabets adresser:

Sekretær: Henrik Bo Thrane
Carl Møllers Allé 33
2860 Søborg
tel: 3966 9497
hbthrane@gmail.com

Kasserer: Jan Koed

Clara Pontoppidans Vej 41
2500 Valby
tel: 3322 3728
mob: 2342 1128
email: jk@cadaid.dk

NGO-projekter:

Bulgan Njama
Fuglebo 2
2000 Frederiksberg
tel: 3833 2106
email: njambu@hotmail.com
I Mongoliet:
nts@magicnet.mn

Medlemskab:

Kontingent:
200 kr. pr. kalenderår for personligt medlemskab.
300 kr. for husstandsmedlemskab.
600 kr. for firmamedlemskab.
Tillæg for medlemmer bosat i udlandet: 50 kr.

Henvendelse om medlemskab rettes til kassereren.

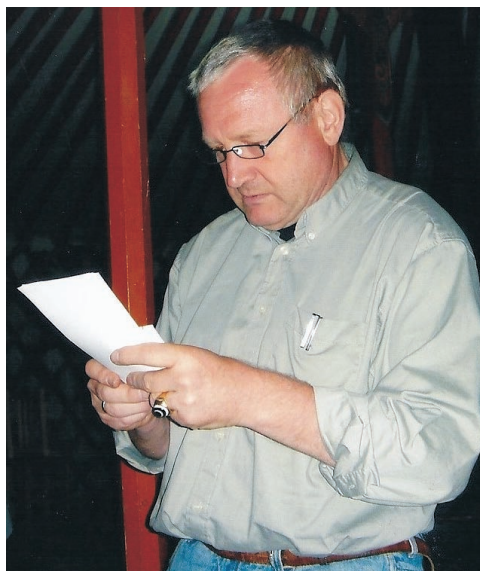

1. september var årets første skoledag i 2015. I Erdenebulgan samledes eleverne foran skolens indgang, hvor de blev modtaget af alle lærerne med inspektøren i spidsen. Der blev holdt taler, spillet, sunget og danset til den helt store guldmedalje. En mageløs festlig begivenhed, som vi danskere, der deltog i jubilæumsekspeditionen til Erdenebulgan, fik lov at overvære fra 1. parket.

Foto: Jan Koed

Indhold

Redaktionen går tæt på Formanden	3
Turen gik i 2014 til Mongoliet	8
Fra mit russiske hus i Mongoliet	10
Når storskala møder mikroskala	12
Aktuelt	20
Historisk topmøde i Ulaanbaatar	21
DMS nyt	22
Nytårshilsen fra MDS	22
Mongoliet - stemmer fra steppen	22
Årsrapport 2015	22
NGO-projekter	27
Medlemsmøder	28
Ordinær generalforsamling	28

Redaktionen går tæt på Formanden

Redaktionen (Red): *Hvorfor ønsker Formanden ikke at genopstille? Er Formanden blevet bedt om at trække sig?*

Formanden (ForM): Formanden er overhovedet ikke blevet bedt om at gå af, men jeg kan mærke, at mine ideer bliver mere og mere gammeldags, fordi jeg tilhører en anden tid. Jeg passer nok bedst til et liv i 1800-tallet.

Hukommelsen er blevet slidt og fyldt, så den ikke fungerer godt nok. Dårlig hukommelse giver anledning til forglemmelser og fejl. Der kan jo ikke indsættes en større harddisk med flere gigabytes. Jeg er ikke god til de moderne elektroniske medier: facebook, twitter, instagram, blog og hvad det nu er, de hedder på dansk. Jeg blev født før der i Danmark var fjernsyn, transistorer, chips, mobiltelefoner, computere, internet og al den slags. Da jeg blev født, var der ikke it-gener i puljen, men vi overlevede jo alligevel.

I et kejtet forsøg på at »følge med tiden« har jeg fået en »smart phone«, som er så smart, at den selv fotograferer i lommen og ikke tillader at modtage et telefonopkald, hvis

den ikke er i humør til det. Jeg har måtte lægge mit værktøj, især hammeren, uden for rækkevidde, for det er vildt frustrerende at have noget, der ikke fungerer, som jeg har brug for det. Da jeg var barn, kunne man dreje på et håndtag, løfte røret og sige til telefondamen, at man ønskede at tale med den bager, der havde butik på torvet, hvorefter hun fiksede det.

Med alderen går alt langsommere. Det bliver sværere og sværere at bevare overblikket. Jeg har desuden også opdaget, at jeg er overfladisk og selvoptaget, en nørdet enspænder uden karisma og initiativ, altså i bund og grund en temmelig kedelig person. Jeg er også blevet en gigtplaget mand, som ikke længere formår at gøre det, jeg kunne i forrige århundrede. Det er især bentøjet, det er galt med, en arv fra forfædrene.

Det betyder jo ikke så meget, så længe man er til hest, men de stunder er der kun få af. Jeg er begyndt at gå lige som John Wayne. Det er ikke så rart, for han er ikke en af mine helte. Dansk Mongolsk Selskab kan ikke være tjent med en Formand, som ikke er mobil nok.

Der må nye og yngre kræfter til. Bestyrelsen har startet en proces, hvor den langsomt over lang tid forbereder et vagtskifte. For at det kan lykkes, må nogle af de gamle vige pladserne. Det er det, jeg gør.

Red: *Hvorfor gå lige nu?*

ForM: Nu er der gået 25 år med den samme Formand. Det må være godt nok, en passende periode for en leder. Som præsident får man højst 8 år, så jeg skal bare være glad for de 25 år, jeg har fungeret.

For nylig stak jeg hovedet op over vandet og så mig omkring i vadedstedet. Tilsyneladende var det det samme vand, som dag ud og dag ind flød forbi. Man kunne næsten fristes til at tro, at der var en fælles kilde, hvorfra vandet blev pumpet rundt og hele tiden løb i den samme cirkelformede retning. Det er jo van(d)vittigt. Billedet blev alt for ensartet. Der må være andre vadesteder, man kan bruge. Man ændrer ikke noget i en organisation ved at give den mindst aktive buksevand.

Formanden har indset, at vandet er gået og ved at løbe ud i sandet. Der må gives plads til nye kræfter

Museumsinspektøren demonstrerer en hestehovedviolin og fortæller historien om dens oprindelse til en skoleklasse i 1992.

Museumsinspektøren fortæller morsomme historier til et par mongolske kvinder.

med nye ideer. De må selv lære at falde i vandet eller at gå på det.

Red: *Hvad er egentlig din baggrund for at kunne bestride stillingen som Formand?*

ForM: Siden 1971 har jeg været ansvarlig for Nationalmuseets samlinger fra Mongoliet på ca. 3.000 genstande og mener, at jeg på den baggrund har nogen indsigt i sagerne. Faktisk startede jeg allerede i efteråret 1962 med at studere de mongolske genstande i Nationalmuseet. Jeg var også så heldig at få mulighed for at besøge Mongoliet 7 gange i perioden 1980-2006 imellem 30. juni og 26. oktober. Det har da også sat sit præg på Formanden. Kvaliteten kan diskuteres, men præg har der været.

Red: *Hvad fik egentlig Dansk Mongolsk Selskab til at vælge dig som Formand i sin tid?*

ForM: Den slags spørger man da ikke en Formand om. Det må du sandelig spørge medlemmerne om. Selvfølgelig var det en chance, man tog den gang i forrige århundrede,

men hvad skulle man gøre. Alle var mere eller mindre ukendte. Arbejdet skulle jo gøres. At det så kunne have været gjort langt bedre og mere elegant, er noget man kunne vælge at græde mælk over, endda homogeniseret gæret hoppemælk over. Men det skal man ikke, mælken bliver simpelthen for tynd.

Rolf i turistger i Gobi 1980.

Vi befinder os jo i en organisation, der ser fremad. Man skal ikke se bagud i modvind, så bliver man blot våd i nakken. Det må være nok

at få vand i øjnene i strid modvind. Hvis jeg lige må komme med et eksempel, ...

Red: *Nu ikke flere grøftegravnninger. Fortæl os så, hvad en Formand egentlig laver. Er der overhovedet brug for sådan en? Kommer det hele ikke bare af sig selv?*

ForM: En Formand kan være af den ene eller den anden slags, men vil altid være det punkt, hvor omkringtingene samler sig. En god Formand – her taler vi ikke nødvendigvis om min person – skal generelt være den udfarende kraft, være et samlingspunkt, have et godt og fantasifuldt overblik samt være inspiration for både bestyrelse og medlemmer. Når disse kvaliteter ikke længere er til stede, er det tid til at overveje udskiftning.

Red: *Du svarede ikke rigtigt på spørgsmålet om, hvad sådan en som dig i virkeligheden laver.*

ForM: Jeg havde håbet på, at du havde gennemskuet svaret. Det var ellers ret et godt politiker-udenomsvar. En Formand skal kunne få ide-

er til foredrag og aktiviteter. Disse kommer oftest ikke af sig selv. Først må man få en genial idé. Den slags er der desværre langt imellem. Så er det jo godt, at der er en aktiv bestyrelse.

Så må man se sig om efter folk, som kan levere produktet. Måske bliver man nu og da nødt til selv at yde et bidrag, men det må ikke ske for tit, for så bliver det alt for kedeligt. Da det er sjældent, at nogen melder sig frivilligt, skal Formanden igennem en proces med armvridning og udøsning af alverdens trusler for at overtale egnede folk til at komme med bidrag til medlemsmøderne. Formanden kan også være snu nok til at lade et bestyrelsesmedlem overtage sagen.

Rolf bliver interviewet til lokalradio i Mongoliet 1996.

Det er Formanden, som udarbejder dagsorden for bestyrelsesmøder fra de oplysninger, der kommer fra bestyrelsens medlemmer, samt er mødeleder. Det er en af de måder Formanden har til at holde kontrol med bestyrelsen og arbejdet i selskabet. Det er også Formanden, som repræsenterer Dansk Mongolsk Selskab ved offentlige arrangementer og andre begivenheder, hvor repræsentationen kun skal være én person. Formanden kan altid slæbe flere med fra bestyrelsen som opbakning eller ligefrem overdrage en opgave til et bestyrelsesmedlem. Formanden skal dog til enhver tid sikre sig bestyrelsens opbakning, iblandt også medlemmernes opbakning.

Det er vigtigt, at en Formand er i harmoni med sin organisation på alle niveauer. Her har jeg nok været lidt for kedelig og en del fantasiløs. Dog har det været vigtigt for mig, at medlemmerne føler, at Dansk Mongolsk Selskab er deres og ikke kun bestyrelsens. Det er medlemmerne, der er kernen i firmaet. Uden medlemmerne og deres begejstring for selskabet ville det aldrig være lykkes at overleve i et helt kvart århundrede. Jeg vil gerne sige tak til medlemmerne for ideer og hjælp, der er kommet til selskabet i min Formandstid.

Red: Der går rygter om, at du har fået tatoveret en mongolsk hest på dig. Har det noget på sig?

ForM: Ja, det har noget på sig – jeg mener på mig. Jeg har altid været interesseret i, hvad mennesker gør for at komme til at se rigtige ud – ifølge dem selv. Allerede i 1973 startede jeg en serie, *Naturlig eller Unaturlig*, for at vise, at hvad der er normalt i én kultur ikke nødvendigvis også er det i en anden kultur. Jeg nåede kun at skrive tre afsnit: tatovering, hudmaling, omformning, men havde mange flere ideer i tankerne.

I 1994 var jeg moden til selv at få den tatovering, som jeg i årtier havde fablet om at skulle have. Motivet er en datering for den, som kan læse koden. Jeg er født i Vandhestens år, derfor er der en hest, som går på vand, hopper over det, svømmer i det eller er det i virkeligheden, at den træder vande? I vandet er der en fisk, fordi jeg også er født i marts. Da jeg blev gift i 1998 blev motivet udvidet med et får, da min kone er født i Fårets år. Fåret går forrest og viser den rigtige vej.

Det er Lodai Lama, som har tegnet motivet i 1938, og det er tatoværeren Erik Reime, som har sat det fast under huden på mig. Jeg valgte venstre overarm, fordi den har et ar

Formandens tatovering på venstre overarm.

fra albue til skulder efter, at der gik ild i mig, da jeg var 8 år. Huden brændte totalt væk. Der var kun forkullede rester tilbage, men det hele efterhånden, dog uden at der kom normal hud på. Dengang lærte jeg på egen krop betydningen af det gamle danske ordsprog: Brændt barn lugter ilde.

Red: Hvad er den bedste oplevelse, du har haft som Formand?

ForM: Det bedste er, at det vi startede i 1990 lever endnu, at Dansk Mongolsk Selskab er blevet en levedygtig organisation, som får megen ros både i Danmark og i Mongoliet. Jeg er meget glad for den støtte, som både medlemmer og bestyrelse har ydet i de 25 år, der er gået. Jeg er taknemmelig for, at det vi startede er blevet til en organisme, som lever i sig selv, og som synes at kunne overleve i masser af år frem over.

Red: Var der ikke noget med, at du fik et par medaljer undervejs?

ForM: Jo, det er rigtigt. Den første fik jeg 12. november 1996. Det var den mongolske æresmedalje »Nairamdala« (Venskab), [medalje nr: 11.638]. Der er faktisk en hel del, der har fået denne medalje. Den anden fik jeg 8. oktober 2010. Det

er *Medal of the 800th Anniversary of Great Mongolian State*, [medalje nr: 23.783]. Den er der uddelt endnu flere af.

Den første betragter jeg som givet til min person, blandt andet fordi den har mit navn indgraveret på bagsiden. Den anden har det derimod ikke. Den betragter jeg som givet til Formanden for Dansk Mongolsk Selskab, for selskabets virke, og ikke til min person. Den har heller ikke mit navn indgraveret bag på. Det er derfor min opfattelse, at denne medalje er givet til selskabets Formand.

På samme tidspunkt blev denne medalje (800-året for Mongolstaten) givet til direktøren for Nationalmuseet Per Kristian Madsen og direktøren for Det Kongelige Bibliotek Erland Kolding Nielsen. Ingen af de to direktører har personligt gjort noget særligt for Mongoliet, men deres institutioner har. Derfor betragter jeg, at denne medalje er givet til institutionen ved direk-

tøren, da man ikke giver medalje til en institution, men til en person. Således er medaljen givet til Dansk Mongolsk Selskab ved Formanden.

Det er således mit ønske, at den til enhver tid siddende Formand for Dansk Mongolsk Selskab skal have ret til at bære denne medalje. Den skal således gå i arv fra Formand til Formand og forblive en del af Dansk Mongolsk Selskab. Skulle selskabet gå i opløsning – hvilket jeg håber aldrig sker – vil et passende sted for medaljen at ende være Nationalmuseets »Mønt og Medalje Samling«.

Ligesom en borgmesterkæde forbliver ved embedet, mener jeg, at denne medalje skal forblive ved embedet, altså hos Formanden for Dansk Mongolsk Selskab. Det er vigtigt, at Formanden optræder med en passende pondus. Det er jo også derfor en borgmester har en stor kæde om halsen.

Red: *Hvordan er det at være den første afgående Formand?*

ForM: På den ene side er det lidt vemodigt at skulle forlade et godt projekt efter et kvart århundredes aktivitet. På den anden side er det jo lidt flovt at være blevet så længe og have blokeret pladsen for yngre, mere energiske og nye kræfter. Men nu skal det ske. Det er vigtigt, at der sker forandring, og at nye øjne og øren kommer til, som ser tingene fra en anden vinkel.

Det betyder ikke, at alt hvad der skete i min periode var dårligt. Det betyder derimod, at verden omkring os ændrer sig konstant med en fart, som ofte er hurtigere end det enkelte individ kan klare, og som derfor ikke altid helt kan følge med. Hver periode har sine tiltag og sine fokus. Sådan må det være. Medlemmerne skiftes også ud. Yngre kommer til, som ser verden fra et andet ståsted. Jeg er glad for, at jeg var med til at grundlægge Dansk Mongolsk Sel-

skab og skabe nogle af de traditioner, selskabet har taget til sig.

Red: *Hvorfor optræde i dell?*

ForM: Min første dell købte jeg i 1980 i en lille kollektivbutik i landsbyen Siziwang, som ligger i græslandet en dags kørsel nordøst for Hohhot, Indre Mongoliets hovedstad. Jeg syntes, at de stolte mongoler så så flotte ud i dell. Jeg købte en blå dell, fordi jeg kan bedst lide at gå i blåt tøj. Selve dellen kostede 80 kr. Dertil kom det orange silkebælte, hvor jeg kunne nøjes med 3 meter, da jeg ikke ofte var til hest. Jeg er faktisk aldrig til hest, men det kunne jeg ikke få mig selv til at reklamere med i den lille butik, og bælte skulle der jo til.

Rejseleder Rolf Gilberg i det sydlige Mongoliet august 2006.

Jeg brugte min dell, når jeg havde omvisninger på Nationalmuseet, for så kunne publikum bedre finde ud af, hvem der var hvem. Jeg føler mig faktisk godt tilpas i en dell. Jeg havde også min dell med på de efterfølgende rejser til Mongoliet, hvor nogle mongoler blev glade for

Rolf forklarer turisterne hvad der mangler på denne afstumpede figur fra tyrkernes tid langt ude på steppen, 1998.

at se mig i den, selv om jeg ellers lignede en russer, hvilket ikke var i høj kurs.

Senere i midten af 1990'erne købte jeg et par nye dell, da den gamle begyndte at se for slidt ud, og fordi – viste det sig – at den tydeligt (åbenbart ikke for mig) var syet i Indre Mongolistil, hvilket jo ikke var så mærkeligt, når den var købt dér. Jeg havde blot ikke lagt mærke til de små forskelle. Nu vi er ved dell og brugen deraf, må jeg så komme med en lille beretning fra det virkelige liv ...

Red: Har det overhovedet noget at gøre med sagen, for der er ikke plads til alle disse vildskud!

ForM: Denne gang har det faktisk noget at gøre med sagen. Onsdag, 9. oktober 1991 sagde Purevdorj Nemekh, Formanden for Mongolsk Dansk Selskab i Ulaanbaatar, til Formanden for Dansk Mongolsk Selskab, som var på besøg i Mongoliet, at næste dag skulle vi begge til møde i Parlamentet, og at han gerne så, at gæste-Formanden (= undertegnede) mødte op i sit pæne sorte jakkesæt. Det tog lidt tid at forklare, at gæsten ikke havde et sort jakkesæt med, fordi denne heller ikke derhjemme havde noget sådant og

derfor ikke kunne tage det med. Gæsten foreslog Purevdorf, at gæsten blot kunne vente uden for, indtil Purevdorfs møde var overstået.

Den idé faldt ikke i god jord. Det viste sig nemlig, at gæsten var adgangsbillet for Purevdorf til at møde ministeren, så med ind skulle gæsten. Man enedes så om, at gæsten jo kunne optræde i sin blå dell.

Næste dag kl. 11 ventede Purevdorf på gæste-Formanden, som mødte op med sin tolk, Bulgan. Parlamentsvagten granskede Purevdorjs identitetskort, inden vi fik lov at komme ind. Regeringsminister Dorligjav viste sig at være en venlig ung mand ulasteligt klædt i europæisk mørkt jakkesæt med slips. Han sad midt på den ene side af et kæmpelangt stort bord sammen med sin sekretær, også ulasteligt klædt i mørkt jakkesæt. Vi tre andre sad ligeledes ved bordmidten, men på den modsatte side. Den eneste tilstedeværende, der var klædt i mongolsk dell var gæste-Formanden, resten – alle mongoler – var i europæisk tøj. Det var en underlig fornemmelse.

Red: Har Formanden en afsluttede bemærkning?

ForM: At Dansk Mongolsk Selskab har overlevet et kvart århundrede er en præstation, især når man tænker på, at der tidligere ikke fandtes noget lignende i Danmark. Jeg er glad for, at jeg måtte være med så længe, det varede.

Jeg vil gerne benytte denne anledning til at takke alle medlemmer for deres støtte og interesse gennem de 25 år, der er gået. Uden deres tilstedeværelse kunne det slet ikke lade sig gøre. Derudover vil jeg gerne takke alle bestyrelsesmedlemmerne, som har ydet en stor indsats for at gennemføre projektet. Uden disse dygtige bestyrelsesmedlemmers store energi, arbejdsindsats og interesse ville det slet ikke være

muligt at holde liv i en sådan organisation så længe.

En særlig tak til Bulgan og Leif for deres indsats for at gennemføre de mange projekter til hjælp for gadebørn og fattige familier i Mongoliet. Også en særlig tak til Jan for det energikrævende arbejde med at producere medlemsbladet Ger. Det er blevet et enormt flot blad efter at Jan har overtaget produktionen af bladet, som vi alle er stolte af. Desuden er Jan manden, der holder styr på medlemmerne og økonomien. Uden en sådan engageret person, ville selskabet ikke være blevet så gammelt.

En stor tak til min kone Dölma for at bakke mig op og lade mig bruge megen tid på Dansk Mongolsk Selskab.

Til slut ønsker jeg selskabet et fortsat langt liv og håber, at nye generationer vil bakke op om det vi startede med den samme store begejstring. ■

Rolf Gilberg

Dölma og Rolf mødtes første gang foran Nationalmuseet i september 1997 i anledning af, at tibetanske munke lavede et sandmaleri inde i museet. Der blev fotograferet, fordi begge var i nationaldragt.

Turen gik i 2014 til Mongoliet

På advokatkontoret, hvor jeg arbejder, har chefen engang fået den geniale idé, at han i stedet for en julefrokost inviterer os på en tur til et fremmed og lidt anderledes land end Danmark. På den måde har vi besøgt Albanien, Moldova, Armenien og sidste år et noget mere eksotisk og fjernereliggende land, Mongoliet.

Det har altid været en drøm for mig at besøge Mongoliet, og det er også et fantastisk land og klart et besøg værd. Vi planlægger som regel vores ture selv og booker så fly og hotel og hvis muligt prøver at skabe en lokal kontakt, og her var vi heldige, at vi via det dansk-mongolske selskab fik kontakt til Henrik Bo Thrane og Undra.

Vi mødtes med Henrik, som gerne ville hjælpe med at finde en guide og en chauffør, og det viste sig, at Henrik og Undra rent faktisk var i Ulaanbaatar samtidig med os – vi havde endda booket det samme fly hjem via Moskva.

Vi tog af sted torsdag den 31. juli 2014 med ankomst den 1. august tidligt om morgenen og tog hjem onsdag den 6. august, hvilket jo ikke er mange dage, men hellere et kort ophold end slet ikke.

Vi var noget jet-laggede og trætte, da vi ankom, da det var en lang

tur via Moskva, men humøret fejlede ikke noget. Vi blev mødt af vores meget søde guide Byamba og chauffør Tsedee, Undras bror, som havde skaffet en bil til 5 personer, som han kørte os rundt i. Byamba arbejder som koreansk tolk, men taler godt engelsk, og Tsedee var rigtig sød, men taler desværre primært mongolsk, så det var svært at kommunikere rigtigt, men Byamba oversatte for os.

Vi blev indkvarterede på *Kempinski Hotel* – et dejligt hotel, men beliggenheden er ikke helt så central; dér kunne man godt ønske at være endnu tættere på centrum. Vi hvilede os nogle timer, og så var der ellers sightseeing i byen: vi så statuen på Chinggis Khan-pladsen i centrum ved *Blue Sky Hotel*, operahuset (der desværre var lukket i de dage), det store varehus (hvor de bl.a. har *Ecco* og andre danske mærker) og andre interessante steder. Vi

passerede også Gandan-klostret, hvor vi delte os op, nogle tog til hotellet for at hvile, andre ville se klostret med det samme.

Udflugt til Terelj

Lørdag tog vi på en heldagstur til nationalparken Terelj, hvor vi både så et fantastisk hesteshow, fik smagt den gærede hoppemælk, *airag*, som jeg synes smagte (forbavsende) godt, lidt som kærnemælk. Hesteshowet fortalte Mongoliets historie med Chinggis Khan og var en flot opvisning, så utroligt hvad de dygtige ryttere kan til hest.

På vejen hjem skulle vi forbi Chinggis Khan-statuen. Jeg tror nok, vi alle tænkte lidt på Den lille Havfrue eller lidt i den stil, men vi blev overraskede – det var godt nok en statue, der ville noget! Det var imponerende at se en så stor og flot statue midt ude i vidderne. Vi brug-

På vejen ud til Terelj holdt vi ind til vejsiden. Dorte prøvede at holde en ørn, men gribben lod hun sidde.

De dygtige ryttere gav opvisning under temaet Mongoliets historie med Chinggis Khan som hovedperson.

Den gigantiske Chinggis Khan-statue midt ude på steppen med udsigtsplatform i toppen og museum i kælderens.

Vores søde guide Byamba uden for Choijin Lama Museum.

te en del tid på at gå op i statuen og nyde udsigten og derefter se det fine museum, der ligger i kælderens.

Vi tog tilbage til Ulaanbaatar, og om aftenen spiste vi med Henrik, Undra og deres søn på den dejlige restaurant *Veranda*, lige ved Choijin Lama Museum.

På Kempinski-hotellet løb vi ind i en dansk familie, De Jonquieres, som det viste sig, at advokaterne kendte. Deres 19-årige datter Anna Christina skulle deltage i *Mongol Derby* [se Ger 80 og 81], et meget hårdt hestevæddeløb på 1000 km over de mongolske stepper, hvor man skifter hest hver 40 km. Anna Christina måtte desværre udgå efter en lille uge, men det er alligevel en fantastisk bedrift.

Søndag kom det absolutte højdepunkt: en tur ud af byen med besøg

hos en nomadefamilie, venner af Undra. Vi blev vel modtaget og så de fantastiske telte. De slagtede et får til vores frokost – en naturlig proces, men også grænseoverskridende for en almindelig dansker, da vi jo ikke er vant til at se processen, men det smagte virkelig godt.

Rundt i byen

Mandag besøgte vi advokatforeningen om formiddag og mødte bl.a. formanden Ganbaatar, som vi havde en længere samtale med, inden vi gik over i retten for at følge en retssag (strafferet).

Derefter et kort besøg i Naran Tuul-markedet, der er stort, flot og imponerende. Vi købte mange stoffer og et par jakker – dog var stoffet langt fra silke, som de lovede os det

var, det smelter ved afbrænding, så det er desværre syntetisk.

Tirsdag havde vi til eget brug, sightseeing, Poul Erik og jeg nåede ud til *Gobi*, som producerer kashmir, og vi fik en rundvisning på fabriken. Det var utrolig spændende at se de forskellige trin i produktionen af kashmir, hvilket vi lærte er udelukkende fra ged og ikke som uld fra får! – vist en meget udbredt misforståelse.

Vi nåede også at shoppe en del kashmir, som luner godt i den danske vinter, og bagefter tog vi rundt og så Gandan, det smukke mindre Choijin Lama Museum og Ulaanbaatar fra et udsigtspunkt, hvor man kan se byens udvikling.

Om aftenen spiste vi på Kempinski, mætte af alle de mange indtryk dagen bragte.

Vi havde alle haft en dejlig tur, men ville gerne have set mere af dette fantastiske land, søerne, ørkenen, bjergene, stepperne. Vi fik alle rigtig meget ud af turen, og der var ingen tvivl om, at mødet med Henrik og Undra gjorde vores rejse endnu bedre, så en meget stor tusind tak for hjælpen til dem begge og Dansk Mongolsk Selskab for jeres hjælp og imødekommenhed. ■

Maria Bonfils

Vi blev vel modtaget af den mongolske nomadefamilie og fik taget de fantastiske filttelte i nærmere øjesyn.

De slagtede et får til vores frokost - en naturlig proces, men også grænseoverskridende for en almindelig dansker.

Ulaanbaatar er i en rivende, men desværre ikke særlig styret udvikling - ser det ud til.

Fra mit russiske hus i Mongoliet

Folketingets formand, Pia Kjærsgaard, holdt indledningstalen ved åbningen af konferencen om 25 års demokratisk udvikling i Mongoliet den 21. september 2015. I talen nævnte hun en artikel af Elise Holt, som var en af de første danske udsendinge, der skulle hjælpe det nye, spæde demokrati på benene. Artiklen giver et interessant øjebliksbillede af forholdene i 1991.

Sidst på eftermiddagen den 24. august blev jeg afhentet i lufthavnen i Ulan Bator af en delegation fra det mongolske parlament og transporteret til det gæstehus, der skulle være mit hjem de næste 10 dage. Jeg fik en toethalvtværelses lejlighed, som viste sig at være en del af en større lejlighed. Jeg fandt aldrig ud af, om der boede nogen i resten af lejligheden. Men min nabo var landets vicepræsident med kone og børn. Huset lå i en dal med flere gæstehuse og præsidentbolig 4-5 km uden for byen.

Og der stod jeg så, *in the middle of nowhere*. Jeg havde taget afsked

med alt det, der er vigtigst for mig her i livet for en rejse på 3 uger og 30.000 kilometer.

Og hvorfor så lige Mongoliet?

Som en af mine mere velorienterede bekendte sagde: »Jamen er Mongoliet ikke en del af Kina?«

Nej, Mongoliet har været en selvstændig folkerepublik siden 1924, men med tætte relationer til Sovjetunionen i alle disse år. Landet er 36 gange større end Danmark, og befolkningen er på ca. 2 millioner, hvoraf en fjerdedel bor i hovedstaden Ulan Bator. Mongoliet ligger

klemmt mellem to store naboer, Sovjetunionen – eller hvad der måtte være tilbage heraf – og Kina, uden adgang til havet. Fastlandsklima, en smuk natur, en rig undergrund med mineraler og olie, men en elendig infrastruktur og en elendig kommunikation med omverdenen. Ingen satellitforbindelse og altså ingen udenlandske tv-programmer, ingen friske udenlandske aviser. En telefax i hele landet.

Og på trods af det var tøbruddet alligevel kommet til Mongoliet. Omfattende demonstrationer mod etpartisystemet og det regerende kommunistparti (MRP) havde alle-

Den traditionsrige mongolske teltby side om side med moderne og arkitektonisk ordinære boligblokke i Ulan-Bator. De to vyer er hentet fra en gavebog, Elise Holt modtog under besøget: 'Mongolian Architecture', State Publishing House, Ulan-Bator, 1988.

rede i begyndelsen af 1990 udløst nyvalg til parlamentet (Great Hural på 430 medlemmer) – efter en ny valglov, som også gjorde det muligt at stemme på flere partier til et nyt andetkammer Baga Hural (på 53 medlemmer). Valgresultatet gav MRP 60 % af pladserne, og det nye – og største – oppositionsparti MDP (Mongoliets Demokratiske Parti) fik 13 pladser. Medlemmerne af Baga Hural arbejder på fuld tid, bl.a. med et udkast til en ny grundlov, som skal sikre borgernes rettigheder og fastslå parlamentets lovgivende status. Når denne nye forfatning i slutningen af oktober måned bliver vedtaget i Great Hural, skal der udarbejdes en ny valglov og afholdes nyvalg til det nye Hural, som kommer til at bestå af 75-100 medlemmer og kun et kammer.

Og hvorfor så lige nu?

Fordi Mongoliets parlament havde bedt *Inter-Parliamentary Union* – IPU – om teknisk ekspertbistand i forbindelse med gennemførelsen af alle disse ændringer. Behovet var især at styrke infrastrukturen i parlamentet, herunder biblioteks- og informationssiden. IPU havde herefter bedt Folketinget og Sri Lankas parlament om at stille eksperter til rådighed. Så derfor mødtes jeg med Sam Wijesinha, tidligere direktør og ombudsmand fra Sri Lanka, i Geneve den 21. august forud for vores mission.

Og hvordan var det så?

Pludselig fylder Mongoliet hele ens liv. Dette ukendte land, hvis hele

udvikling og kultur i den grad er bestemt af den geografiske beliggenhed mellem to store, stærke naboer.

Kontrasterne er slående. På den ene side af vejen går hyrderne med deres kvægflokk, på den anden side ligger store nedslidte lejekaserne på 5-8 etager ved siden af hele kvarterer med runde telte. Busstoppestederne er udformede som kinesiske pagoder.

Mange af mændene går klædt i de originale mongolske dragter. Og så er landet lige så smukt, som hovedstaden er grim: Høj himmel, uendelige – uspolerede – græsklædte bjerge med hvide klatter af telte og store kvægflokk får en til at glemme behovet for telefax, tv og aviser. Når himlen er blå, græsset er grønt, stilheden total, lammet er nystegt, airaken er skænket, kan man sige med Kingo: Min sjæl hvad vil du mere?

Og hvad så?

Det helt afgørende for Mongoliet er først og fremmest at få placeret landet på verdenskortet.

Og så er det vigtigt for udviklingen af demokratiet, at kendskabet til fremmedsprog, først og fremmest engelsk, og kontakten til andre lande udbygges i de kommende år.

Entusiasmen og seriositeten er til stede. Og jeg håber naturligvis, at nogle af de forslag, der stilles i rapporten, vil kunne realiseres. Det gælder først og fremmest etableringen af et professionelt biblioteks- og informationscenter i parlamentet, dernæst studieophold i andre parlamenter med en sammenhængende, professionel og upartisk service over for medlemmerne. ■

Elise Holt

Elise Holt var udsendt af Folketinget i kraft af sin stilling som chef for informations- og dokumentationsafdelingen. Artiklen blev bragt i Bibliotekarforbundets blad B70 nr. 18, 1991.

Når storskala møder mikroskala

Eksempel på hvorledes der kan skabes symbiose mellem minedrift og mikro-virksomheder i dagens Mongoliet.

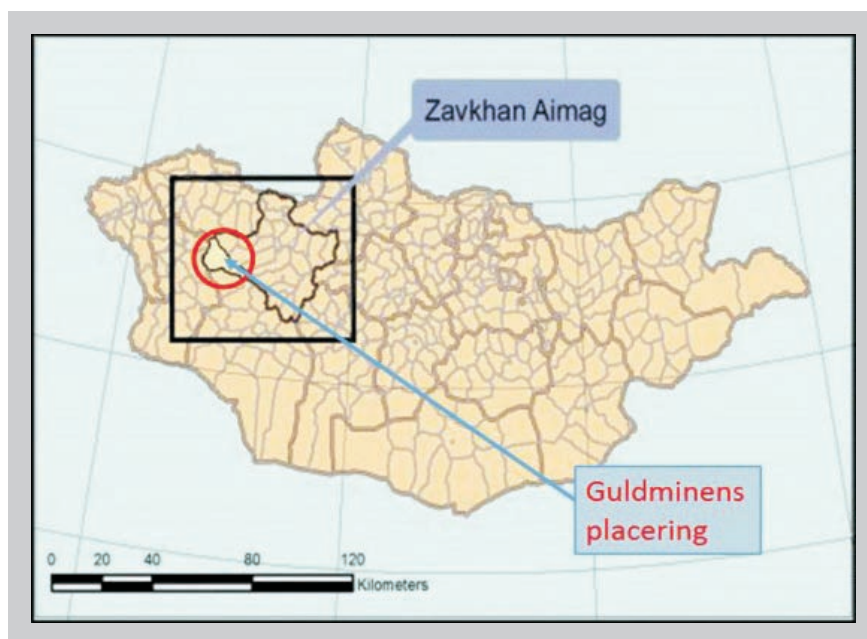
Hvor udnyttelse af det righoldige dyreliv såsom køer, får, geder, yakokser og kameler er velkendt og velbeskrevet, når det gælder Mongoliets sociale og økonomiske udvikling, så er udnyttelse af de mineralske ressourcer nok de fleste bekendt, men ikke i samme omfang beskrevet.

Der er både positive, men også skræmmende eksempler på, hvilke konsekvenser minedriften har haft på lokalsamfundene. Det er ofte de skræmmende eksempler, som tiltrækker sig opmærksomheden uden for landet, og jeg har i dette bidrag valgt i stedet at fortælle om en udvikling af minedrift, som ikke blot ser ud til at kunne bidrage positivt til den skrantende mongolske økonomi, men samtidig illustrere mulighederne for, hvorledes minedrift også har mulighed for at indgå i en positiv symbiose med lokalsamfundene omkring minen.

Eksemplet der skal fokuseres på er aktiviteterne i relation til guldminen Bayan Airag, som ligger i Durvuljin Sum i Zavkhan Aimag i den nordvestlige del af Mongoliet.

Minens etablering

Efter nogle år med en nærmere kortlægning og analyse af ressourcen blev udnyttelsen af den vurderet til at være rentabel og etableringen igangsat. Efter en planlægningsfase, hvor de miljømæssige og sociale betingelser for minen blev besluttet, fulgte en etableringsfase på

Placeringen af guldminen i Zavkhan Aimag i Mongoliet. Grundkortet er modificeret af Rasmus Ole Rasmussen på baggrund af et kort fra webadressen www.bayanairag.com/nav/75.

godt 2½ år, inden minen var klar til at levere den første produktion af guld og sølv i 2014. Hvor lang tid produktionen kan fortsætte vides ikke med sikkerhed, men lige nu opererer man med minimum 5 år, og en optimistisk vurdering kunne lyde på en aktivitet, der kan fortsætte måske op til 20 til 30 år.

Men selv om guld- og sølvforekomsten bliver opbrugt inden for en kortere fremtid end nævnt ovenfor, medfører det ikke, at minedriften behøver at forsvinde fra stedet. Der er i nærheden konstateret flere tilsvarende forekomster, hvis omfang ikke kendes endnu. Og så er der desuden under guld- og sølvforekom-

sten konstateret en betydelig forekomst af kobber. Så minedriften har mulighed for at fortsætte i et betragteligt tidsrum fremover og dermed bidrage til regionens og lokalsamfundenes økonomi.

Hovedkapitalen til etableringen af minen stammer fra Hong Kong, men en række af de mere traditionelle producenter inden for denne branche har undervejs i udviklingen af minen været involveret. Det gælder eksempelvis australske selskaber som rådgivere og entreprenører. Der er også mongolsk kapital involveret, lige som andre internationale og nationale entreprenørvirksomheder har bidraget til udviklingen.

Det producerede guld skal i henhold til en udvindingsaftale leveres til Mongoliets Nationalbank, som betaler i henhold til en pris, som følger den gældende prisudvikling på verdensmarkedet. Et biprodukt fra guldproduktionen er desuden sølv, hvor der ikke gælder en tilsvarende afleveringsaftale, så det solgtes i starten til viderebehandling i USA. På det seneste sendes det dog til videreaffinering og smeltning i Tyrkiet.

Lokalt har det også været diskuteret, om ikke man kunne sælge det til lokal produktion af eksempelvis smykker og lignende, som dermed kan bidrage til at øge turismepotentialet i området.

Guldindholdet i forekomsten er ikke særligt højt set i verdensmålestok – ligger på omkring 2 gram pr. ton, men forekomstens størrelse gjorde den ikke desto mindre rentabel med en forventet tidshorisont, som inden for branchen betragtes som et fornuftigt investeringsobjekt.

Produktionsprocessen

Produktionsprocessen fremgår af de fire sammenhæftede billeder. Selve malmen hentes i et åbent brud. Det øverste billede viser den igangværende udgravning, og nederst i udgravningen ses med en rødere farvetoning den åre, hvor guldindholdet er forholdsvis størst.

Det udgravede materiale køres i store trucks videre til den første forarbejdning vist på det næste billede, idet materialet først knuses og derefter går gennem en såkaldt agglomerator, hvor den knuste og pulveriserede malm bliver blandet med lidt cement og vand. Inde i det roterende rør bliver blandingen for-

De fire stadier i produktionsprocessen som fører fra malm til guld og sølv.

*Foto: Rasmus Ole Rasmussen (3øv.)
Dan Michaelsen (ned.)*

met til små kugler, som i den videre proces gør, at gennemsvivningen af væske med cyanid lettere siver gennem malmen og derved opløser malmens indhold af ædelmetaller.

Når kuglerne er hærdede, udlægges de på et helt tæt underlag, som er ved at blive klargjort til næste runde i processen som vist på det tredje billede. Underlaget består af flere lag af plastmateriale, hvorunder der som underste lag er lagt en form for kunstigt ler – betonit – der, når det bliver fugtigt, har samme evne som naturligt faststampet ler til at forhindre enhver form for gennemsvivning.

Når man vælger at bruge kunstigt ler, sker det af den simple grund, at der ikke findes ler i området. Og hele bassinet har en svag hældning til den ene side (væk fra fotografen), og hvor hældningen og bassinets tæthed har stor betydning for selve udvindingsprocessen.

Når bassinet er fyldt med det kugleformede materiale oversprøjtes det med cyanidholdig væske – primært bare varmt vand fra kedelhallen – som derefter langsomt siver gennem råmalmen.

Undervejs i gennemsvivningen opløses ædelmetallerne som sagt, og når væsken med metallerne når bunden, siver den på grund af hældningen videre ned mod en opsamlingsrende, der ligger for enden af bassinet. Opvarmningen af væsken er især vigtig i vinterhalvåret, hvor den ellers vil fryse til is.

Oversprøjtningen med den cyanidholdige væske gentages igen og igen, og for at gøre processen mest mulig rentabel genindvindes væskens cyanid, som går videre til næste oversprøjtning. Og processen gentages, indtil indholdet af ædelmetal i væsken er så lav, at det ikke længere kan betale sig at føre processen videre.

Når man ser på billedet, kan man fornemme, hvorledes udvindingen fra flere sådanne bassiner er gen-

nemført og derefter efterlades til overdækning med jord. Efter et vist tidsrum gennemføres en efterfølgende beplantning, som skal bidrage til at føre landskabet tilbage til en situation, som findes acceptabel både i forhold til råstofmyndighederne og til lokalsamfundene. Inden overdækningen med jord er alle spor af cyanid blevet udvasket, således at området kan betragtes som sikkert.

De to sidste trin i processen fremgår af det sidste af de fire billeder på side 13. Illustrationen giver en samlet oversigt over produktionsforløbet fra udvaskningen til dets afslutning. Den opsamlende væske fra udvaskningen løber i en lukket kanal ned til det område, hvor alle rester af cyanid udtrækkes af væsken, så den kan genbruges til videre udvaskning. Bag dette område ligger to store bassiner dækket med sort plastik, som forhindrer gennemsvivning, mens det ene – fordi det indeholder vand – ser blå ud. De fungerer som en del af sikkerhedssystemet og skal modtage og opbevare eventuelle overløb fra produktionsprocessen eller i tilfælde af produktionsstop.

Og slutprodukterne – ædelmetallerne – går gennem de sidste trin af processen. Først føres væsken gennem cylindre med aktivt kul, som fastholder guldparklerne, der efterfølgende smeltes til guldbarrer, mens sølvet fortsætter videre sammen med det slam, som kan indeholde andre rester af mineraler i affaldet. Det tilsættes derefter salpetersyre, som opløser sølvet til sølvnitrat. Sølvnitratet smeltes derefter i en digel og støbes til sølvbarrer.

Både smeltningen og videretransporten af guldbarrerne til Nationalbanken sker under opsyn af bankens sikkerhedsforanstaltninger. Og det betyder, at den risiko, som man hører om fra andre miner – udsmugling af værdifulde materialer til salg på det sorte marked – er

helt udelukket i dette tilfælde. Og sølvbarrerne, som stadig kan indeholde urenheder, sendes til Tyrkiet, hvor det færdigraffineres. Hvis sølvet ikke er fjernet fra guldet i tilstrækkelig grad, bliver guldbarrerne sendt tilbage til minen til yderligere raffinering af Nationalbanken. Da sølvindholdet i malmen er meget højt, giver det et generelt problem for minens økonomi, som langt hellere ville have foretrukket, at det modsatte var tilfældet!

Sikkerhedsspørgsmål

Som nævnt ovenfor er hele produktionsprocessen under konstant observation og sigter mod, at både resterne fra udvindingsprocessen og det udnyttede landskab efterfølgende efterlades på en måde, så virksomheden så vidt muligt undgår de problemer, som mange andre mineselskaber har skabt andre steder i verden. Og det er især spørgsmålet om den umiddelbare forurening fra produktionsprocessen og det efterladte landskab, når guldet er udvundet og stedet forlades.

Billede nr. 1 og 2 på dette opslag viser to af disse aktiviteter. Den lille brønd på det øverste billede er en udgravning, der går ned til det underliggende grundvand, og flere sådanne brønde findes udlagt forskellige steder i landskabet. Herfra hentes en gang om måneden vandprøver, som testes for enhver form for forekomst af cyanid. På grund af den ringe mængde nedbør og den begrænsede gennemsvivning af nedbøren ned til grundvandet er det tilstrækkeligt kun at udtage månedlige prøver. I betingelserne for udvindingen og produktionen gælder det, at ethvert spor af cyanid umiddelbart fører til lukning af produktionen, indtil eventuelle lækager er fundet og udbedret.

Billede nr. 2 viser et kort over processen, efterhånden som udgravnings- og udvindingsbassiner-

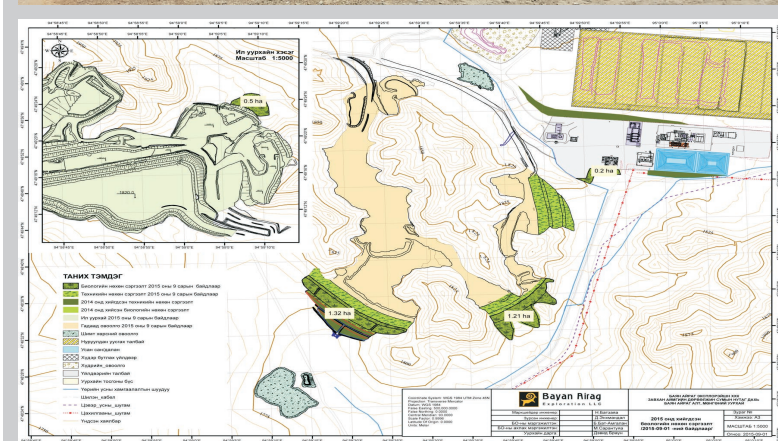
ne opfyldes og forlades. Kortet viser den tilplantningsplan, som gennemføres, og som på sigt vil bringe landskabet tilbage til noget, der kan karakteriseres som et mere »naturligt« landskab, og som over lang tid vil resultere i en situation, hvor både planter, dyr og mennesker kan vende tilbage til området.

Det tredje billede viser to af de betroede medarbejdere fra minen, som er tilknyttet restaureringsfasen og sikkerheds- og helbredsovervågningen. Til venstre Terry Brown som oprindeligt stammer fra det nordøstlige arktiske Canada og hvis hovedopgaver er at overvåge sikkerheden ved minen og hertil stå for træning og kontrol vedrørende helbred og sikkerhed. Og til højre står danske Dan Michaelsen, som er ansvarlig for både grundvandskontrol og udviklingen og gennemførelsen af efterplantningsstrategien. Dan har været med i projektet siden det startede gennem en 5-års kontrakt og spiller en central rolle for udviklingen og gennemførelsen af tilplantningen.

Minens medarbejdere

Minens medarbejderstab omfatter i princippet tre persongrupper. Der er en gruppe af specialister inden for de forskellige aktivitetsområder såsom Dan, der har en meget lang erfaring i relation til minedrift, herunder indenfor efterplantning og genetablering af landskaber. Erfaringerne stammer fra flere steder på kloden, herunder ikke mindst fra

Det øverste billede viser en brønd, som benyttes til udtagelse af grundvandsprøver. Andet billede viser re-vegetationskort for mineområdet. Tredje billede viser to af minens betroede medarbejdere, Terry Brown til venstre og Dan Michaelsen til højre. Endelig viser nederste billede beboelsesområdet for medarbejderne. De tre fotos er taget af Rasmus Ole Rasmussen, mens vegetationskortet er udarbejdet af Dan Michaelsen.

Australien og Afrika, og han har som nævnt været med i projektet, siden det startede og især i de sidste år, hvor produktionen for alvor er gået i gang, ikke mindst fordi det er nu, at strategierne for efterplantningen skal planlægges og gennemføres.

Der er en anden gruppe af medarbejdere, som arbejder i produktionsprocessen. Det er dels tilrejsende, der ikke stammer fra Mongoliet, dels medarbejdere fra andre regioner i Mongoliet, især fra Ulaanbaatar som huser omkring halvdelen af landets samlede befolkning. Der er befolkningspresset stort, og mulighederne for en god dagløn er begrænset for en betragtelig del af befolkningen.

Og endelig er der den tredje gruppe af medarbejdere, der stammer fra lokalområdet, ikke mindst fra den nærmest liggende mindre by, centerbyen for Durvuljin Sum, som ligger ca. 20 km syd for minen. Hertil kommer en gruppe, som kommer fra centerbyen for Zavkhan Aimag, Uliastai, der ligger ca. 2½ times bilkørsel fra guldminen på jord og grusveje. I centerbyen ligger også regionens lufthavn, hvor medarbejdere fra fjernere steder – både indenfor og udenfor Mongoliet – rejser gennem.

Den samlede gruppe af ansatte ved minen omfatter som nævnt lige omkring 400 personer. Der er en lille gruppe af seniorer og eksperter, som er hentet fra andre lande og som pt. omfatter 10 personer svarende til 3% af arbejdsstyrken. Fra Ulaanbaatar kommer 183 personer svarende til 47% af arbejdsstyrken. Langt den største del af arbejdsstyrken kommer fra regionen – helt præcis 50% af bemanningen, svarende til 196 personer.

Ud over de direkte ansatte ved minen er der indgået en række servicekontrakter med lokale entreprenørvirksomheder og enkeltpersoner, eksempelvis vedrørende chauff-

førjobs, sikkerhedsvagt og lignende. Gruppen af denne type ansatte omfatter i alt 140 personer, og af disse er der 3 personer (2%), som er hentet i Ulaanbaatar, mens der er 51 lokale (25%), som er ansat på servicekontrakter. Og endelig er der 140 personer (72%), som arbejder for entreprenørvirksomheder og lignende, der udfører kontraktarbejde for minen.

Sammenlagt er der således ifølge minen pr. 31. oktober 2015 involveret 573 personer, hvoraf 389 er direkte ansat af minen på faste ansættelseskontrakter, mens 194 er ansat gennem servicekontrakter med enkeltpersoner eller virksomheder og således ansat til løsning af specifikke opgaver, der som regel vil være tidsbegrænsede.

Relationer til lokalsamfundene

I forhold til mange andre minevirksomheder, der arbejder i tyndt befolkede områder, er der tale om et forbavsende stort antal lokale ansættelser med halvdelen af alle med ansættelseskontrakter og godt en tredjedel af ansættelserne i form af servicekontrakter. Det skal ses i lyset af, at der i lokalområdet ikke var mange med specifikke erfaringer indenfor minedrift og mineralproduktion, da minen startede. Så det er lykkedes virksomheden i samarbejde med uddannelses- og træningsinstitutionerne i Zavkhan Aimag inden for få år at få trænet arbejdsstyrken til at løse de forskellige opgaver inden for virksomhedens domæne.

Bortset fra specialisterne er ansættelsesforholdene for hovedgruppen af de ansatte medarbejderne i form af kontrakter, som kan betyde eksempelvis 3 uger på arbejde og en uge hjemme eller andre varianter over temaet *on-off* eller *fly-in/fly-out* ansættelser, som også er almindeligt forekommende ved minedrift i tyndt befolkede områder i andre dele af verden.

Det sidste billede i sriben af billeder på side 15 viser, hvor arbejdskraften bor, mens den er i minen. Afhængig af hvor de kommer fra og hvor længe de opholder sig ved minen bor en, to, tre og op til fire sammen i den ger, de får tildelt. De er forsynet med bekvemmeligheder, som gør opholdet acceptabelt også i de kolde vintre, hvor temperaturen når ned til minus 40 grader, ligesom i de varme somre, hvor temperaturen i stedet kan nå op til det modsatte yderpunkt omkring +40 grader. Centralt i beboelsesområdet findes kantinen, som sørger for forplejningen.

Normalt betyder ansættelse, at man aflønnes normalt for 8 timer, hvoraf de 7 timer er almindelig arbejdstid og hertil en times betalt frokostpause midt på dagen eller midt på natten, hvis man er på natholdsskiftet. Hertil kommer 2 timers overtid, som giver løn plus overtidsbetaling. Et skifte er på 12 timer, idet man kan ansættes til dagskifte eller natskifte.

Når det gælder arbejdskraften fra den nærliggende mindre by i Durvuljin Sum kan man vælge at bo hjemme i byen, hvor man så afhentes med bus tidligt om morgenen, så man kan starte dagen med morgenmad kort efter kl. 6 i kantinen og være klar til arbejdsdagen, som starter kl. 7.

Undtagelsen er når lokale folk er på skiftehold, hvor de får stillet en plads i en ger til rådighed, så de kan være udhvilet, når de skal i gang med natholdsarbejdet, hvilket ikke altid er tilfældet, hvis de har tilbragt dagen hjemme.

Alle som kommer udefra til lejren skal gennem et kontrolsystem, som blandt andet betyder alkoholtest og regelmæssige blodprøver for at sikre, at der ikke hos arbejdskraften forekommer personer, som er påvirket af alkohol eller nogen former for stoffer.

Konflikthåndtering

Da minen blev anlagt, var der nogle kontroverser med beboerne fra den nærliggende bebyggelse. Den åre, som har det højeste guldindhold, ligger i et område, som fungerede som en form for begravningsplads. Ikke et sted hvor kroppene begravnes, men som på samme måde som i mange andre dele af Mongoliet, hvor befolkningen er buddhister, typisk efterlader de døde i den frie natur, således at rovdyr såsom ræve og gribbe og andre ådselædere kan bidrage til, at kroppene vender tilbage til naturens kredsløb. Da der i Mongoliet ikke forekommer rovdyr, såsom hyæner som formår at knuse og fortære knoglerne, betyder det, at en sådan begravningsplads i store træk er en samling af efterladte knogler. Da mineselskabet ønskede at udnytte de bedste forekomster, gik man i forhandling med lokalsamfundet om muligheden for at flytte knoglerne til et sted, hvor de ikke i samme omfang var placeret på en produktiv guldforekomst.

Det tog flere år inden man fik aftalen i orden og dermed OK til at flytte knoglerne til en ny plads, ac-

Eksempler fra byen Uliastai i relation til lokale småskalavirksomheders aktiviteter. Øverst et boligdistrikt i udkanten af byen hvor man ser, hvorledes beboelse og dyrehold er integrerede aktiviteter. Dernæst et billede fra en kommunal institutionsbygning, hvor der er børnehave og vuggestue samt lokaler, som kan benyttes af de små virksomheder til møder og produktionsaktiviteter. En af grupperne stiller op til fotografering i de gymnastikdragter, de selv fremstiller. Tredje billede viser et udvalg af det tøj og de filtprodukter, de producerer til salg. Nederste billede viser en forsamling af repræsentanter fra en række småskalavirksomheder i regionen, både for at udveksle erfaringer og for at deltage i et af de mange kurser, som udbydes til projektgruppernes medlemmer. Det handler typisk om emner, som er relevant for deres virksomhed, eksempelvis regnskabsføring, produktionsstyring, produktionsfremme og afsætning af produkter.

Foto: Rasmus Ole Rasmussen

cepteret af lokalbefolkningen. Først derefter kunne man gå i gang med at starte udgravningerne. Og minen sponsorerede i den forbindelse en række ceremonier, som blandt andet medførte, at man hentede lammer så langt væk som fra Tibet for at sikre, at flytningen skete på en acceptabel måde samtidig med, at man byggede en buddhistisk stupa i Durvuljin.

Minen har søgt et formaliseret samarbejde med flere mindre lokalsamfund, som er under indflydelse af minens aktiviteter. Ud over Durvuljin drejer det sig om Erdene-khairkhan, der ligger 70 km nord for minen, og hvor vandindvinding til produktion og andet forbrug sker. Og til indbyggerne i Tsoigt Bag, på hvis jord minen ligger, har minen doneret seks af de store trucks, som ikke bruges i minen til opgravning af malm, men bruges til udgravning og transport omkring minen, og hvor minen så lejer dem til brug med chauffør.

Samtidig begyndte den lokale interesse for mineaktiviteterne at skifte karakter fra en vis modstand, fordi der var stor usikkerhed blandt borgerne om, hvad minedriften og brugen af giftige væsker såsom cyanid kunne betyde for området.

Relationer til lokalbefolkningen

Det er især to grupper i befolkningen, som har ændret opfattelse af minens aktiviteter og dens rolle for lokalsamfundet.

Ældre drenge og yngre mænd har fra starten vist en vis interesse for at kunne erhverve indkomster ved at arbejde i minen. Men det har især været bemærkelsesværdigt, hvorledes en gruppe af yngre kvinder har vist interesse for at få jobs i minen. En del af dem har – på linje med drengene – fået optræning i at operere det store udstyr, som er nødvendigt i minen. Men som det gælder mange andre steder, hænder det,

at de yngre kvinder bliver gravide og efterfølgende nedkommer, hvilket tager dem midlertidigt ud af den del af arbejdsstyrken. Men ifølge mongolsk lovgivning skal stillingen, de har haft, stå til rådighed for dem til tilbagevending inden for en 2-års tidshorisont.

Men fratrædelsen fra de hårdere jobs kompenseres der delvis for, ved at de yngre kvinder som i andre dele af verden er langt hurtigere til at reagere på ændringer i kvalifikationskravene end mændene. De søger derfor de uddannelser, som kvalificerer dem til aktiviteter uden for de traditionelle erhvervsområder. Og minen aftager meget gerne lokale kvinder med uddannelse inden for regnskab, administration, forvaltning og udvikling af *human resources* blot for at nævne nogle af de jobtyper, der har været umiddelbart tiltrækkende for de lokale yngre kvinder. Og det har givet dem to væsentlige fortrin, dels en acceptabel lønindkomst, dels muligheden for at være sammen med familien og dermed støtte sammenholdet i familien og bidrage til dens økonomi.

Blandt nogle af dem der er blevet interviewet i forbindelse med besøget i regionen var netop kombinationen af ønsket fra familien om at de kom »hjem« og muligheden for, at de samtidig kunne fortsætte med at opbygge et andet liv baseret på lønindkomster. Det var således noget af det, der fik dem til at komme tilbage til det lille bymiljø, som ellers ville have svært ved at holde dem hjemme fra storbyernes langt større muligheder for uddannelse og job.

En af de unge piger fortalte: »Jeg var flyttet til Ulaanbaatar og havde netop afsluttet min uddannelse i regnskabsførelse, da jeg fik besked fra mine forældre om, at jeg var savnet derhjemme. Og jeg ville selvfølgelig gerne efterkomme ønsket, ikke mindst da jeg fik mulig-

hed for at søge et godt arbejde i minen samtidig med, at jeg kunne bo i samme by som familien. Men jeg kan ikke forestille mig at blive boende her for altid!«

Mikro-virksomhederne

Den anden gruppe er de personer, som gennem Dansk Mongolsk Selskabs og under Bulgan Njamas kyndige ledelse og indsats, har skabt lokale udviklingsmuligheder, som ellers ville have været fraværende i Mongoliet. Fokus for projektet har været etableringen af et stort antal vellykkede sociale og økonomiske projekter med fokus på mikro-virksomheder – ofte med blot ejeren selv som arbejdskraft eller med bistand fra familien eller andre beboere i lokalsamfundene.

Billederne på side 17 viser som beskrevet tidligere forskellige aktiviteter i relation til mikro-virksomhedernes aktiviteter. Øverste billede viser et byområde i udkanten af Uliastai, hvor boliger og dyrehold er blandet og blandt andet leverer mælkeprodukter og grøntsager til byens marked. Det næste billede viser en bygning, hvor der ud over børneinstitutioner også gjort plads til, at grupper af specielt ældre personer – som i fællesskab har etableret mikro-virksomheder, hvor de producerer forskellige former for lokalt håndværk og tøj, som ved salg bidrager til den lokale økonomi – har mulighed for at mødes. Fællesskabet omkring produktion og lånevirksomhed har samtidig en vigtig social funktion.

Næste billede viser eksempler på resultatet af deres håndværk, og det nederste billede viser en forsamling af repræsentanter fra lokale mikro-virksomheder og repræsentanter fra virksomheder fra andre dele af regionen, der mødes til fælles erfaringsudveksling og inspiration.

Mødet benyttes også som et forum for læring, idet der med jævne

mellemlum afholdes kurser for repræsentanter for virksomhederne, som kan fremme deres viden om både teknik og administration. Gennem disse møder udvikles blandt andet ideer, som bidrager til samarbejdet med guldminen og til udvikling af de lokale økonomier i et område, som er karakteriseret af spredt befolkning og store afstande.

Mikro-virksomhedernes fundament

Udviklingen er i de fleste tilfælde baseret på gensidig hjælp, oftest økonomisk funderet på låne- og sparekasser i bedste danske andels-tradition. Og eksempler på sådanne aktiviteter findes i den nærliggende lille by, hvor også de yngre kvinder kommer fra, men også fra virksomheder der er baseret på nomadernes produkter og i flere tilfælde også fra det noget større aimagcenter Uliastai.

Blandt mange eksempler kan nævnes en initiativrig kvinde i Durvuljin, som så mulighederne ved at starte et mindre bageri, som i dag er en vigtig leverandør af brød til minens kantine. På tilsvarende måde har en anden mikro-virksomhed set mulighederne ved at producere rent vand på flaske til minen og dens medarbejdere.

Andre mikro-virksomheder producerer grøntsager, og i vækstsæsonen leveres grøntsager, bær og juice – eksempelvis fra havtorn som leveres til minens kantine. Yderligere drejer det sig i regionen også om fremstilling af filtprodukter – vægge til gererne som udgør boligerne i minelejen, tæpper som også kan bruges i minens ger. Og desuden leverer en lokal systue de arbejdsuniformer, som bruges i minen. Og på samme måde som lønindkomsterne fra mineaktiviteterne giver disse mikro-virksomhedsaktiviteter et særdeles vigtigt tilskud til den lokale økonomi.

Rent vand leveret fra en lokal mikro-virksomhed til guldminen.

Foto: Rasmus Ole Rasmussen

I de nævnte tilfælde skal man selvfølgelig være sig for at fremstille situationen i et alt for rosenrødt skær. For selv om en del af de yngre kvinder har fundet sig en plads i samfundet, hvor de støtter lokal-samfundet, samtidig med at de kan udnytte deres uddannelse og øvrige kvalifikationer, så er det ikke nødvendigvis det fremtidsperspektiv, de har som mål at få opfyldt.

Så hvor længe de finder, at det lille samfund i tilstrækkelig grad formår at udnytte deres kvalifikationer og opfylde deres personlige ambi-

tioner, er usikkert. Der er en konstant risiko for, at de i stedet – som mange af de unge i de tyndt befolkede områder – vælger at flytte til de største byer, hvor mulighederne kan forekomme dem at være uendelige sammenlignet med de små samfunds begrænsninger.

Og selv om en del af de midaldrende og ældre kvinder og mænd har fanget et uudnyttet potentiale omkring levering af fødevarer, tøj og tæpper til minen, og derigennem bidrager til lokaløkonomien, så er en kontinuerlig leverance af fødevarer af tilstrækkelig kvalitet også en udfordring. Det kræver investeringer, hvilket projekternes facilitering af gensidige låne- og opsparingsmuligheder har fundet en velfungerende løsning på. Men der behøves også produktion i større målestok, som i omfang nødvendiggør større investeringer og dermed aktiviteter, som sandsynligvis kræver finansiering, der overskrider lokalsamfundenes kapacitet og dermed også den sikkerhed, som den lokale kontrol giver.

Sidst, men ikke mindst, skal man være opmærksom på, at kontinuitet i aktiviteterne kræver virkelyst og initiativ i lokalbefolkningen, og man skal sikre sig, at også unge mennesker føler sig tiltrukket af aktiviteterne og lokalsamfundene, således at der skabes en vedvarende bæredygtig symbiose mellem stor-skala- og småskala-aktiviteter i lokalområderne. ■

Rasmus Ole Rasmussen

Forfatteren er seniorforsker ved Nordregio, Nordisk Ministerråds Regionalforskningsinstitut.

Rasmus Ole Rasmussen var i Mongoliet i efteråret 2015 med henblik på evaluering af projektet *Styrkelse af Partnerskabsnetværk*.

Aktuelt

The Mongol Messenger rapporterer:

Dødsstraffen afskaffet 18.12.15
FN's højkommissær for menneskerettigheder, Zeid Ra'ad Al Hussein, hilste afskaffelsen af dødsstraffen i Mongoliet velkomment som et fremskridt i kampen for menneskerettighederne. Mongoliet er det 105. land i verden, der afskaffer dødsstraffen ved lov. Mere end 60 stater opretholder et moratorium eller har undladt at fuldbyrde en dødsstraf inden for de seneste 10 år.

»Denne udvikling er meget opmuntrende og et klart eksempel på den positive udvikling af menneskerettighederne for personer, der har begået de mest alvorlige forbrydelser. Vi må ikke tillade selv de mest grusomme handlinger at berøve os vores fundamentale menneskelighed. Mongoliets vedtagelse af denne lov, som er resultatet af et stærkt og vedholdende lederskab, har bekræftet denne fundamentale sandhed«, sagde højkommissæren.

Dødsstraffen blev erstattet af livsvarigt fængsel for alle forbrydelser i forbindelse med en revision af straffeloven, stadfæstet den 3. december til ikrafttræden den 1. september 2016 – red.

Husdyrtælling 25.12.15

I begyndelsen af december afsluttede det nationale statistiske kontor en landsdækkende optælling af husdyrbestanden i Mongoliet. Det totale antal husdyr nåede op på 55.957.600, hvilket var en stigning på 3.975.000 eller 7,6% i forhold til 2014. Heraf udgør antallet af heste 3.294.600, kvæg 3.779.500, kameler 367.900, får 24.933.000 og geder 23.582.000. Omregnet i procent er antallet af heste 5,9%, kvæg 6,8%, kameler 0,7%, får 44,6% og geder 42,1%.

Flere rensdyr 15.01.16

En rensdyrhjord med navnet »Det sjette Husdyr« er vokset med 117 dyr, så den ifølge den nationale husdyrtælling er oppe på i alt 1.855 rener. Regeringen har igangsat et initiativ under overskriften »Taiga-bidraget« dels med henblik på at forbedre levestandarden for *dukha*-folket (tsaatanerne), dels for at bevare renerne som art i Mongoliet.

Parlamentsvalg 05.02.16

Der vil blive afholdt valg til det mongolske parlament onsdag den 29. juni. Samme dag afholdes tillige valg til byrådet i Ulaanbaatar og til de lokale provinsråd. Det blev besluttet af parlamentet den 29. januar. For mongoler, der opholder sig i udlandet, vil stemmeafgivningen finde sted i dagene 17.-19. juni i Mongoliets ambassader. Sidste frist for opstilling af kandidater er den 7. juni, og valgkampen begynder den 11. juni. I øjeblikket er der registreret 24 opstillingsberettigede partier.

Banegårdsrevonering 05.02.16

Den mongolsk-russiske joint venture Ulaanbaatar Jernbane har renoveret Hovedbanegården for 245

mio. tg. [810.000 kr.] for at give passagererne en bedre rejseoplevelse. Der er blevet indrettet et kunstgalleri, en toldfri shop, læseværelse, forretningsmødelokale, drug store og vekselkontor. Arbejdet blev iværksat som et led i forberedelserne til ASEM-topmødet, som Mongoliet er vært for i år. Banegården benyttes dagligt af 15-20.000 passagerer.

Direkte demokrati 05.02.16

Parlamentsformand Z. Enkhbold, der deltog i åbningen af det nye dialogforum »E-styret«, blev citeret for følgende udtalelse:

»Parlamentet er en institution, der udarbejder love og sørger for deres gennemførelse. I denne proces er Parlamentet forpligtet til at lytte til folket og inddrage det i den politiske proces, hvilket er lovfæstet flere steder. Vi har lanceret en ny hjemmeside for at gøre det muligt for folk at komme med forslag og kommentarer online til nye lovforslag. Platformen vil gøre det muligt at skabe en levende dialog og blive et nyt redskab for lovgiverne til at fastholde kontakten til deres vælgere.«

Parlamentsformanden takkede FN's Demokratifond for både økonomisk og praktisk bistand til udviklingen af det direkte demokrati i Mongoliet.

FLYT TIL MONGOLIET

Leif Høxbroe, Ketilstorp Allé 40, Hvidovre:

Jeg havde forstået, at udflytning af statslige arbejdspladser skulle skabe vækst i danske yderområder. Nu vil man flytte postvæsnets regnskabsafdeling til Indien. Det er da pænt af staten, at man også vil skabe vækst i Indien. Hvad med at flytte Folketinget og regeringen til Mongoliet? Så kan man også spare diverse efterlønsordninger og fratrædelsesgodtgørelser, hvis stillingerne bliver besat med lokal arbejdskraft.

Læserbrev i Politiken 27.8.15

Historisk topmøde i Ulaanbaatar

Interview med den mongolske udenrigsminister og formand for ASEM's mongolske kontor, D. Gankhuyag, om betydningen og forberedelserne til sommerens topmøde i ASEM, Asia-Europe Meeting.

God dag. Skal vi ikke begynde interviewet med en kort gennemgang af ASEM's historie?

ASEM er ikke alene et forum mellem Asien og Europa. Det er også en uformel proces for dialog og samarbejde baseret på et ligeværdigt partnerskab og en bred gensidig forståelse. Det er tillige et åbent forum for beslutningstagere, politikere, forskere og akademikere, civilsamfundsgrupper og erhvervsliv, hvor man kan diskutere emner af fælles interesse. Mongoliet blev først medlem af ASEM i 2008, og nu er vi allerede værtsnation for det vigtige forum. Det kan kun betragtes som en stor cadeau til vores land, at man betror os det store ansvar for den historiske begivenhed.

Fra gammel tid har mongolerne bestræbt sig på at danne bindeled mellem Vest og Øst og etablere fredelige tilstande som en slags Pax-Mongolica. De har spillet en vigtig rolle som geografisk, økonomisk og kulturel bro mellem Vesten og Østen. Denne rolle ønsker vi at videreføre i fremtiden. En succesrig organisering af ASEM-topmødet vil forbedre vores chancer for, at

omverdenen får en større forståelse og sympati for Mongoliet.

For første gang nogen sinde skal Mongoliet være vært for statsoverhoveder og regeringschefer fra mere end 50 lande på samme tid. Hvordan skrider forberedelserne til topmødet frem?

Både det statsministerledede Nationalråd, dets arbejdsgruppe og ASEM-kontoret arbejder godt sammen om at planlægge alle detaljerne omkring topmødet. Man har sikret sig en øget kapacitet i den internationale Chinggis Khaan lufthavn, hvor man bl.a. har anlagt flere standpladser til flyene. Der er ydet en stor indsats for at udvalge de hoteller, der skal huse de højtstående repræsentanter og delegerede, folk fra forskellige arbejdsgrupper, journalister og andre mediefolk. Også servicestandarden hos hotellerne og deres personale har man kikket på med kritiske øjne. Opførelsen af den særlige ASEM Villa, der skal huse topmødelederne, nærmer sig sin færdiggørelse.

Sideløbende med topmødet vil der foregå mange andre aktiviteter. Kan De fortælle lidt om dem?

Der er planlagt i alt ni paralleltløbende arrangementer, der involverer erhvervslivet, civilsamfundet, parlamentarikere og ungdommen. De tidligere topmødeværter arrangerede ikke en tilsvarende bred vifte af sideforløb. Derfor er årets møde et eksempel på den enorme tillid, man viser os fra de asiatiske og europæiske landes side.

Endnu en vigtig faktor ved dette års topmøde er, at det er nr. 20 i ræk-

ken. Mongoliet har derfor en dobbelt forpligtelse til at udstikke retningen for de næste 20 års udvikling af ASEM. For at vi med æren i behold kan leve op til dette store ansvar, er vi et tæt samarbejde med mange af ASEM-medlemslandene.

Værtsskabet for ASEM-topmødet bliver en historisk begivenhed for vores land. Kan De dele Deres overvejelser om betydningen af denne begivenhed med os?

Det vil være første gang nogen sinde, at Mongoliet organiserer et så stort topmøde, hvor statsoverhoveder og regeringschefer fra mange asiatiske og europæiske lande vil mødes. Placeringen af topmødet hos os kan ikke blot ses som en æresbevisning og tillidsklæring, men også som et højdepunkt i landets udenrigspolitik og diplomati 25 år efter Mongoliets overgang til demokrati og fornyelse af dets udenrigspolitiske doktrin.

En succesrig afvikling af topmødet vil bidrage til at sikre Mongoliets internationale prestige, sikre at mange flere stater støtter op om vores aktive internationale engagement og øger samarbejdet med os.

Topmødet vil også medvirke til at fremme den indenlandske turisme og servicesektor og medvirke positivt til at fremme udlandets investeringer i Mongoliet. Topmødet vil ikke alene gavne formidlingen af landets århundredgamle historie, sædvaner og skikke, kunst og kultur globalt, men vil styrke landets historiske og sociale bevidsthed. ■

The Mongol Messenger
05(1281):7 – 29.01.16

DMS nyt

Nytårshilsen fra Mongolsk Dansk Selskab

Kære venner, medlemmer af Dansk Mongolsk Selskab.

Vi ønsker alt det bedste for jer og jeres familier i 2016. Året 2015 var et vigtigt år for begge vore selskaber. Må 2016 blive lige så fremgangsrigt for vores fremtidige partnerskab.

Medlemmer af
Mongolsk Dansk Selskab
Ulaanbaatar, 19. dec. 2015

Ild-Abens år

9. februar 2016
26. januar 2017

Mongoliet - stemmer fra steppen

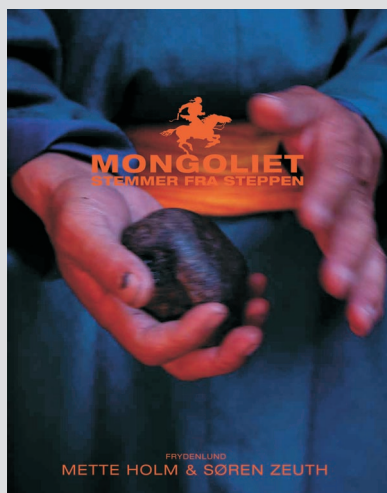
I 2015 er det 25 år siden, studenter stillede sig i spidsen for mongolernes fredelige opgør med kommunismen i sovjetisk aftapning. I intet andet land har overgangen til et ægte parlamentarisk demokrati fundet sted så fredeligt som i Mongoliet.

Denne bog fortæller, hvordan mongolerne, langt dygtigere end noget andet folk, har tilbageerobret deres tilværelse. Fokus er på mongolerne, deres opgør med fortiden, hverdag, drømme og visioner; hvordan de holder fast i traditionerne i en verden i forandring og samtidig tilpasser sig de nye tider.

»Absolut anbefalelsesværdig, dens lige findes ikke på dansk.«

Lektørudtalelse

Mette Holm har beskæftiget sig med Mongoliet i 25 år, og bogen er en kærlighedserklæring til det smukke land og dets befolkning.

Mette Holm og Søren Zeuth: »Mongoliet - stemmer fra steppen«. 192 sider, rigt illustreret, format: 21 x 26 cm. Udkommet på Bogforlaget Frydenlund i samarbejde med Dansk Mongolsk Selskab.

Ved at købe bogen direkte hos Dansk Mongolsk Selskab støtter du selskabets arbejde.

Bogen bestilles ved at overføre 270 kr. til selskabets konto i Nykredit reg.nr. 5479 kontonr. 5248334 med tydelig angivelse af afsender. Bogen vil derefter blive fremsendt hurtigst muligt (forsendelse og porto er inkluderet i prisen).

Årsrapport 2015

Bestyrelsen

Efter den ordinære generalforsamling lørdag den 28. marts 2015 konstituerede bestyrelsen sig som følger:

Ann Fenger Benwell
Elisabeth Victoria Friis
Anita Garbers
Rolf Gilberg (formand)
Bettina Gram
Lars Højer (webmaster)
Jan Koed (kasserer, næstformand)
Bulgan Njama (projektansvarlig)
Morten Axel Pedersen (suppleant)
Leif F. Petersen (suppleant)
Henrik Bo Thrane (sekretær)

Medlemmer

Det samlede medlemstal stagnerede i årets løb med en tilbagegang på 2 medlemmer til 194 pr. 1. januar 2016. Tallet dækker over en tilgang på 12 nye medlemmer og en afgang på 14. Medlemstallet fordeler sig med 2 æresmedlemmer, 112 enkeltmedlemmer og 40 husstandsmedlemskaber.

Medlemsoversigt

	2014	2015	2016
Indre København	57	59	58
Storkøbenhavn	32	40	33
Nordsjælland	20	17	20
Hovedstadsomr.	110	116	111
Bornholm	1	1	1
Sjælland	22	21	22
Fyn	14	13	13
Jylland	39	38	40
Provinser	76	73	76
Grønland	4	4	4
Europa	2	2	2
USA	1	1	1
Total	192	196	194

Medlemsmøder

Hvor ikke andet er nævnt, blev møderne afholdt i vores sædvanlige mødelokale i Medborgerhuset på Danasvej 30B, Frederiksberg.

- *Medlemsmøde 127*

24. januar, kl. 15-17

På fuglekig i Mongoliet

Svenskeren H. G. Karlsson, rejseleder for *Sveriges Ornitologiska Förenings* rejsebureau *AviFauna*, talte levende og livligt om sine oplevelser i Mongoliet på fotojagt efter fugle, som han viste mange flotte billeder af. Det var ikke kun fugle Karlsson fortalte om, han kom også ind på andre dyr, landskaber og mennesker. Et spændende foredrag. (35 deltagere)

- *Medlemsmøde 128*

28. februar, kl. 15-17

Strubesang fra Centralasien

Michael Schilling og Skye Løfvander fortalte og viste eksempler på strubesang. Traditionen for strubesang er stærkest i Mongoliet og Tuva. Nogle mener, at strubesang har sit udspring fra shamaner, men det er uvist. Ofte ledsages strubesang af den tostrengede *morin khuur* (hestehovedviolin). (20 deltagere)

- *Medlemsmøde 129*

28. marts, kl. 15-23

Ordinær generalforsamling med jubilæumsfest

Mødet foregik i Christianshavns Idrætsklubs lokaler i Bådsmandsstræde 20, 1. sal, København K.

Traditionen tro styrede Kurt L. Frederiksen mødet, som er refereret i Ger 92, side 57. (30 deltagere)

Efter generalforsamlingen blev de fremmødte medlemmer udsat for en quiz om Mongoliet, som er gengivet i Ger 92, midtersiderne, med de rigtige besvarelser i Ger 93, side 43. Der blev uddelt præmier til de dygtigste og til de dårligste. Det var meget underholdende. Mange lærte lidt mere om Mongoliet. Aftenen sluttede med jubilæumsfestmiddagen med taler af Formanden og konsul Michael Haslund-Christensen. (40 deltagere)

- *Medlemsmøde 130*

25. april, kl. 15-17

Lærer i Mongoliet

Svenskeren Thomas Haraldsson har et solidt kendskab til Mongoliet både som turist og som skolelærer med fast adresse i Zuunmod syd for Ulaanbaatar. Haraldsson fortalte livligt og personligt om sine oplevelser i Mongoliet og viste egne billeder. Haraldsson havde sin mongolske familie med; til hverdag bor de nu i Onsala i Halland. Et spændende foredrag. (15 deltagere)

- *Medlemsmøde 131*

9. maj, kl. 15-17

Demokrati er at eje sine dyr

Journalist Mette Holm og fotograf Søren Zeuth var på opfordring af Dansk Mongolsk Selskab taget til Mongoliet i september 2014 for at samle stof til bogen *Mongoliet – stemmer fra steppen*, som omhandler Mongoliets 25 første år med demokrati. Holm og Zeuth fortalte levende om de mennesker, de havde mødt, og som også er omtalt i deres bog. (25 deltagere)

- *Medlemsmøde 132*

8. oktober kl. 15-18

Jubilæumsreception

Receptionen fandt sted i de repræsentative lokaler i Asia House, Indiakaj 16, København Ø.

Formanden tog imod HKH Kronprins Frederik uden for Asia House. Indenfor blev Kronprinsen modtaget af en mongolsk maskemand, og en mongolsk pige overrakte Kronprinsen et signeret sølvbæger med tørret ost og en blå *hadakh*. Derefter hilste Kronprinsen på selskabets bestyrelse og ledelsen af ØK Fonden.

Formanden indledte talerne med at fortælle kort om Dansk Mongolsk Selskabs historie. Derefter talte HE ambassadør Zorig Altai, som bl.a. sagde, at Dansk Mongolsk Selskab er et af de mest aktive mon-

golselskaber, han kender. Derefter uddelte han medaljer til Bulgan Njama og Mette Holm, som var med på en Skype-forbindelse fra New York. Jan Koed modtog også en medalje. Ambassadøren sluttede af med at overrække Formanden en flot rytterstatuette af Chinggis Khan og give Kronprinsen en mongolsk jakke. Mongoliets konsul til Danmark, Michael Haslund-Christensen, sluttede af med en god tale om de dansk mongolske relationer i løbet af de sidste hundrede år.

Ambassadøren havde medbragt det mongolske ensemble *Chavkhadas* og en mongolsk slangepige fra Stockholm. De underholdt gæsterne med mongolsk og vestlig musik. Derefter gav modesignereren Naran Solongo et modeshow. Kronprinsen hyggede sig gevaldigt og slappede meget af og blev fotograferet sammen med mange af de tilstedeværende. Her skal bringes en stor tak til ØK Fonden og Asia House's personale, som meget professionelt sørgede for, at alt forløb glat. Det var absolut en succes. Se også Ger 93, side 41-42, med fotos af begivenheden. (ca. 150 deltagere)

- *Medlemsmøde 133*

21. november, kl. 15-17

Det shamanistiske land

Antropolog Benedikte Møller Kristensen fortalte på baggrund af sin mangeårige shamanforskning om sit feltarbejde blandt rensdyrnomaederne i det nordvestlige Mongoliet, og om hvordan hun selv blev betragtet som en shamankyndig person. En utrolig spændende og personlig beretning ledsaget af egne fotos. (25 deltagere)

Regnskab

Årets regnskab er for 2015 opdelt i selskabets normale driftsregnskab og et særskilt regnskab for udgifterne i forbindelse med jubilæumsåret. I det ordinære regnskab på næste side er årets indtægter faldet med

Dansk Mongolsk Selskab

Regnskab for perioden 1/1-2015 – 31/12-2015

RESULTATOPGØRELSE	2014	2015
Indtægter		
Kontingent	32.025,00	30.900,00
Administrationsbidrag NGO	40.000,00	40.000,00
Gaver	2.000,00	0,00
Diverse	295,00	175,00
Rente (giro og Lån & Spar)	0,00	0,00
	74.320,00	71.075,00
Udgifter		
Kontorhold	3.378,30	2.522,03
Ger, trykkeudgifter	33.607,50	34.545,00
Ger, porto indland	9.424,09	9.875,11
Porto	7.218,50	5.997,00
Internet	4.557,50	2.307,50
Medlemsmøder	5.428,83	10.185,93
Repræsentation	250,00	4.273,85
Reception i Asia House	4.496,88	0,00
Jubilæumsfolder	2.056,25	0,00
Overført til Jubilæumskonto	25.000,00	60.000,00
Diverse	737,14	936,90
<u>Gebyr (giro og Lån & Spar)</u>	<u>309,00</u>	<u>361,00</u>
Årets resultat	-22.143,99	-59.929,32
Dæhnfeldtlegat primo		
	111.594,31	111.799,69
Legatpenge overført til Mongoliet	0,00	0,00
Gebyr (Nordea)	0,00	-15,00
<u>Rente (Nordea)</u>	<u>205,38</u>	<u>78,42</u>
Ultimo	111.799,69	111.863,11
Jubilæum primo (se særskilt regnskab)		
	20.000,82	20.007,79
Donationer	15.000,00	110.000,00
Overført fra DMS	25.000,00	60.000,00
Aktiviteter	-40.000,00	-171.640,87
Gebyr (Nykredit)	-15,00	-92,00
<u>Rente (Nykredit)</u>	<u>21,97</u>	<u>58,49</u>
Ultimo (Nykredit og kasse)	20.007,79	18.333,41
BALANCE		
Pr. 1. januar 2016		
Aktiver		
Kasse	1.308,35	1.642,65
Kasse (jubilæum)	0,00	1.500,00
Giro	63.064,44	32.802,82
Bank (Lån & Spar)	33.486,73	3.484,73
Bank (Nordea)	111.799,69	111.863,11
<u>Bank (Nykredit)</u>	<u>20.007,79</u>	<u>16.833,41</u>
Balance	229.667,00	168.126,72
Passiver		
Egenkapital:		
Primo	251.598,64	229.667,00
Årets resultat	-22.143,99	-59.929,32
Legat	205,38	63,42
<u>Jubilæumskonto</u>	<u>6,97</u>	<u>-1.674,38</u>
Balance	229.667,00	168.126,72

3.245 kr. grundet et svagt vigende medlemstal og ingen gavebeløb. Udgifterne er steget med 34.540 kr., således at det samlede underskud for 2015 lander på 59.929 kr. Det voldsomme underskud skyldes overførsel af 60.000 kr. til jubilæumskontoen og en fordobling af mødeudgifterne grundet en væsentlig større mødeaktivitet end i det foregående år. Under »normale« omstændigheder ville regnskabet således have balanceret med et overskud på ca. 5.000 kr.

På næste side bringes det detaljerede driftsregnskab for jubilæumsaktiviteterne. Man bemærker, at selskabet har oparbejdet en gæld på 27.000 kr. til dækning af rejseudgifter og ophold i forbindelse med bogprojektet, en gæld vi håber at kunne indfri helt eller delvis ved salget af bogen i indeværende år.

Jubilæumsekspedition

Under overskriften *Den 5. Danske Centralasiatiske Ekspedition til Mongoliet* rejste 15 ekspeditionsdeltagere den 26. august med fly fra Kastrup til Ulaanbaatar. Formålet med rejsen i jubilæumsåret var – foruden de turistmæssige aspekter – at markere de historiske relationer til Erdenebulgan øst for Khövsgölsøen og endeligt fastslå placeringen af den oprindelige forsøgsfarm, Igagården. I samarbejde med byens borgmester Batkhurel og andre lokale eksperter opnåedes der konsensus om placeringen. Efterfølgende blev der i samråd med de lokale repræsentanter opstillet en sten til minde om de danske pionerer, der bosatte sig på lokaliteten i årene 1923-36.

I samarbejde med Mongolsk Dansk Selskab, som ligeledes kunne fejre sit 25 års jubilæum, afholdtes en konference i Ulaanbaatar om dansk-mongolsk samarbejde i fortid, nutid og fremtid. Efter 16 oplevelsesrige og til tider udfordrende rejsedage kunne ekspeditionsdeltagere

gerne atter sætte foden på dansk jord. Læs også Ger 93, side 34-37.

Konference i Folketinget

21. september, kl. 9-12.45

Mødet foregik i et af Folketingets mødelokaler på Christiansborg, Rigsdagsgården, København K.

Folketinget og Dansk Mongolsk Selskab havde i samarbejde arrangeret en konference om 25 års demokratisk udvikling i Mongoliet. Under Mette Holms rutinerede ledelse var der indlæg af Folketingets formand Pia Kjærsgaard, Mette Holm, Lars Højer, S. Oyun, D. Sukherel, Morten Axel Pedersen, Michael Haslund-Christensen og Bulgan Njama. Læs Pia Kjærsgaards åbningstale i Ger 93, side 38-39, eller se eller gense konferencen på: www.ft.dk/webtv/video/20131/fpr/tv.2777.aspx. (ca. 50 deltagere)

Medlemsbladet Ger

I 2015 udgav Dansk Mongolsk Selskab 3 numre af Ger, numrene 91 (feb.), 92 (juni) og 93 (dec.) med i alt 132 sider A4 i farver. Det er 20 sider mere end en normal årgang på 4 numre à 28 sider. Bladet bragte historiske beretninger, personlige oplevelser, oplysninger om det moderne Mongoliet og om Dansk Mongolsk Selskabs projektarbejde. Samtlige ældre numre af Ger er i årets løb blevet lagt ud på Dansk Mongolsk Selskabs hjemmeside, hvor de nu er tilgængelige for alle. Redaktionen er fortsat interesseret i at få tilsendt relevant stof til bladet. Bladet produceres af Jan Koed i samarbejde med den øvrige redaktion og forfatterne.

Hjemmeside

Ud over mindre rettelser af visumoplysninger og lignende har hjemmesiden i det forgangne år hovedsageligt været brugt til at opdatere nyheder ifm. medlemsmøder og jubilæumsarrangementer.

Facebook

Dansk Mongolsk Selskabs Facebookgruppe er inde i en positiv udvikling med stadig flere og hyppigere indlæg. Medlemstallet er i øjeblikket oppe på 187. Gruppen er oprettet og bestyres af Burmaa Nyamaa.

Bogudgivelse

Danidas Oplysningsbevilling donerede 100.000 kr. til udgivelse af bogen *Mongoliet – stemmer fra steppen*. Dertil kom en donation fra Socialpædagogernes Landsforbund på 10.000 kr. og et tilskud fra Dansk Mongolsk Selskab på 30.000 kr. Der resterer endnu en afregning af 27.000 kr. før regnskabet balancerer, se side 26.

Resultatet er udgivelsen af en 192 siders portræt- og debatbog på forlaget Frydenlund, skrevet af journalisten Mette Holm, illustreret af fotografen Søren Zeuth og tilrettelagt af Nina Juhlin. Bogen handler om Mongoliet og mongolernes liv 25 år efter Mongoliets overgang fra socialistisk planøkonomi til markedsøkonomi og parlamentarisk styre.

Portrætterne blev indsamlet i syv af Mongoliets aimag (provinser) og Ulaanbaatars distrikter, hvor der blev lavet dybdegående interviews med over 50 personer, såvel fattige og almindelige borgere som Mongoliets unge intellektuelle og indflydelsesrige beslutningstagere.

Vi er yderst tilfredse med resultatet af projektet og er glade for, at bogen bidrager til at udbrede kendskabet til Mongoliet og hæve vidensniveauet om landet. Bogen er blevet godt modtaget af både læsere og anmeldere. Det er den første bog på dansk i adskillige år, som er målrettet en bredere kreds af mennesker med interesse for Mongoliets samfundsforhold og kultur, og den vil uden tvivl blive læst i mange år fremover.

Dansk Mongolsk Selskab

Driftsregnskab for jubilæet i perioden 20/5-2013 – 31/12-2015

	Indtægt	Udgift	
Overført fra DMS	45.000,00		45.000,00
Reception i Asia House 8/10 (K 1.1)			
ØK Fonden	25.000,00		
Mad, vin og servering m.m.		30.681,50	
Gaver		695,00	
Diverse		90,00	
	25.000,00	31.466,50	-6.466,50
Optræden (K 1.2)		7.570,71	-7.570,71
Mongolsk kulturår			
Overført fra DMS	20.000,00		
Filmfestival (K 3.1)		477,00	
Research i Mongoliet, rejse og ophold (K 3.3)		20.000,00	
	20.000,00	20.477,00	-477,00
Jubilæumsekspedition 26/8 – 10/9 (K 6.1)			
Deltagerbetaling, 15 pers.	285.500,00 *)		
Flybilletter (142.051 – 42.000)		100.051,00	
Rejse og ophold i Mongoliet		188.193,45	
	285.500,00	288.244,45	-2.744,45
Mindesten i Erdenebulgan (K 6.2)		9.718,46	-9.718,46
Mongoliet – stemmer fra steppen (K 10.1)			
Danidas Oplysningsbevilling	100.000,00		
Socialpædagogernes Landsforbund, donation	10.000,00		
Overført fra DMS	20.000,00		
Overført fra DMS (lån til K 10.1)	10.000,00		
Bogsalg, 73 eks.	18.085,00		
Rejser, ophold og diæter		20.000,00 **)	
Honorarer		73.750,00	
Bogtryk		50.000,00	
e-bog		5.000,00	
	158.085,00	148.750,00	9.335,00
Bannere, 6 stk.		8.318,75	-8.318,75
Porto		680,00	-680,00
Overskud på aktiviteter			18.359,13
Rente og gebyr		25,72	-25,72
Samlet resultat	533.585,00	515.251,59	18.333,41

*) 14 deltagere indbetalte kr. 42.000 i depositum direkte til MemoryTours, rejse i alt kr. 327.500.

**) Den samlede udgift udgør kr. 47.000. Der resterer afregning for kr. 27.000.

Overførsler fra DMS

	Giro	Lån & Spar	
20.12.13		10.000	
23.05.14		25.000	
13.02.15	20.000		
16.02.15		30.000	
25.06.15	10.000		
	30.000	65.000	95.000

NGO-projekter

Styrkelse af Partnerskabsnetværk i Mongoliet

Ved årets udgang var der etableret 88 lokale virksomhedsgrupper, som omfatter 1.250 familier. Grupperne opsparede i alt 214 mio. tugrik (ca. 712.000 kr.). Spare- og Lånegrupperne har ydet lån til deres medlemmer svarende til 450,6 mio. tugrik (ca. 1,5 mio. kr.). Projektet har formidlet relevante grupper lån svarende til 94 mio. tugrik (ca. 312.700 kr.) fra aimagbestyrelsernes udviklingsfond eller jobskabelsesstøttefond. Desuden har nogle grupper modtaget lån fra banker eller finansielle institutter svarende til 78 mio. tugrik (ca. 259.400 kr.).

Spare og Lånegrupperne har derudover opsparet 4,7 mio. tugrik (ca. 13.700 kr.) til socialfonden; penge bruges løbende til at hjælpe hinanden i forbindelse med sygdom/dødsfald/ulykker eller til i fællesskab at fejre festlige begivenheder. 81 mikro- og småvirksomheder fra den tidligere projektfase har udvidet deres forretning, ligesom 46 nye virksomheder er blevet etableret i den forløbne periode.

I 2015 blev der etableret et NNTS Spare- og Lånekooperativ, som er ejet af medlemmerne. Der er strenge regler og krav på dette område, idet mange af de etablerede kooperativer gik bankerot i slutningen af 90'erne på grund af mangelfuld lovgivning og styring. Spare- og Lånekooperativet har i dag 57 medlemmer og en valgt bestyrelse. Der er ydet ca. 67 mio. tugrik (ca. 223.000 kr.) i lån til medlemmerne, og kooperativet råder over ca. 20 mio. tugrik (ca. 67.000 kr.) i opsparingsmidler. Målet med NNTS er at skabe finansiell frihed for sine medlemmer gennem motivation til øget opsparing.

I 2015 blev der gennemført fire centrale kurser og workshops rettet

Status 2015 på støtteprojekter m.v.

Dansk Mongolsk Selskab administrerer følgende bankkonti for tilknyttede fonde og støtteforeninger samt projektkonti:

		2014	2015
Børnefond			
Nordea ultimo	konto 7555 575 240	437.691	437.691
Gadebørn i Mongoliet			
Nordea ultimo	konto 7560 645 818	¹⁾ 129.952	133.152
Administrationskonto vedr. projekter			
Nordea ultimo	konto 8966 659 581	41.292	119.482
Projekt NTS 2012-16			
Nordea ultimo	konto 6447 246 714	354.386	162.441
Fast ejendom, lokaler i Ulaanbaatar			
erhvervet i 2004		404.278	404.278

2014 er revideret og godkendt af Danida
2015 tilgår CISU 1. juli 2016

Note 1) I Ger 91 var sætternissen atter på spil og opgav for 2014: 127.552

mod udviklingen af lokale grupper og lokale organisationer i overensstemmelse med projektets planer. Lokalt blev der ligeledes organiseret workshops og debatter blandt medlemmerne. Lokalorganisationerne har afholdt generalforsamlinger i december, hvor der blev valgt lokale ledere. Der er gennemført flere lokale udviklingsaktiviteter og fortalervirksomhed, der har taget udgangspunkt i konkrete behov eller problemer.

Projektet blev evalueret i slutningen af 2015 af Rasmus Ole Rasmussen, der har stor erfaring i udviklingsforskning.

Avyas

Projektet fortsatte i 2015 med at yde uddannelsesstøtte til unge, som har problemer med at skaffe midler til uddannelse. I 2015 fik 5 studerende fuld støtte, 4 studerende modtog uddannelseslån og én modtog både uddannelsesstøtte og uddannelseslån. Uddannelsesstøtten, såvel lån som fuld støtte, overføres efter godkendelse af fondens bestyrelse direkte til uddannelsesinstitutionerne. I det forløbne 7 år har Avyas-projektet omfattet i alt 86 studerende.

Bestyrelsen

Det samlede antal studerende i projekt »Avyas«				
	Uddannelseslån	Uddannelsesstøtte	Uddannelseslån og -støtte	Samlet antal
2009	14	7	2	23
2010	8	7	3	18
2011	5	3	5	13
2012	2	1	2	5
2013	3	3	2	8
2014	6	3	0	9
2015	4	5	1	10
I alt	42	29	15	86

DMS nyt

MEDLEMSMØDER

- *Medlemsmøde 135*
Lørdag den 5. marts kl. 15-22
 Medborgerhuset, Danasvej 30B, 2., Fr.berg

Ordinær generalforsamling

Dagsorden

1. Valg af dirigent.
2. Formanden og bestyrelsens beretning om selskabets aktiviteter i 2015.
3. Kassereren fremlægger det reviderede regnskab for 2015.
4. Fastsættelse af kontingent for 2016.
5. Valg af bestyrelsesmedlemmer.
 På valg er: **Ann Fenger Benwell, Anita Garbers, Jan Koed, Henrik Bo Thrane**
 Alle er villige til genvalg.
 Ikke på valg er: **Elisabeth Victoria Friis, Bettina Gram, Rolf Gilberg, Lars Højer, Bulgan Njama**
 Rolf Gilberg ønsker at udtræde af bestyrelsen.
6. Valg af suppleanter.
 På valg er: **Morten A. Pedersen, Leif F. Petersen**
 Leif F. Petersen ønsker ikke genvalg.
7. Valg af revisor.
 På valg er: **Britta Tvede Hansen**
8. Indkomne forslag.
9. Eventuelt.

Böhk – mongolsk brydning

Efter generalforsamlingen og en kort pause viser **Fie Porsmose** og **Nanna Borup** deres nye dokumentarfilm og fortæller om dens tilblivelse. Filmen om mongolsk brydning optog de i sommeren 2015.

Forårsfesten

Ca. **17.30** er festmiddagen klar. Prisen for deltagelse er igen i år sat til **200 kr.** pr. person inkl. drikkevarer. Børn deltager gratis. Gæster er velkomne til at melde sig til. Tag gerne jeres dell på!

Den 9. februar gik Mongoliet ifølge månekalenderen ind i 'Ild-Abens år'. Fra nær og fjern samledes familierne for at fejre nytåret, Tsagaan Sar. Man ikklædte sig stadstøjet, udvekslede gaver og nød de mongolske specialiteter 'buuz', fedthalefår, kage og gæret hoppemælk.

Foto: B. Chadraabal

Tilmelding sker ved senest **mandag den 29. februar** at indbetale beløbet på girokonto 784-1582 (kortart 01). Ved direkte bankoverførsel er registreringsnr. 1551 og kontonr. 7841582. Skriv navnet på deltager(ne) og mærk indbetalingen »Forårsfest«. Efter forudgående aftale kan der betales kontant eller med MobilePay ved indgangen.

- *Medlemsmøde 136*
Lørdag den 9. april kl. 15-17
 Medborgerhuset, Danasvej 30B, 2., Fr.berg

Tilbage til Bulgun Tal

Jan Koed viser billeder og fortæller om *Den 5. Danske Centralasiatiske Ekspedition til Mongoliet*. Vi hører lidt om den historiske baggrund for ekspeditionen og følger ekspeditionsdeltagernes lange rejse gennem de naturskønne områder i Mongoliets nordvestlige del. Vi er med, når vi stedfæster den gamle forsøgsgårds placering og rejser mindstenen over de danske pionerer, der bosatte sig i området i årene 1923-36.

Afsender:
 Dansk Mongolsk Selskab
 c/o Jan Koed
 Clara Pontoppidans Vej 41
 2500 Valby